

Gyönyörű karácsonyi és újévi ajándékok
egyszerűtől a legdrágábbig kaphatók

O cs. és kir. Fensége József főherceg kam. szállítója

Lőw Sándor
ékszerész és órásnál

Telefon 62-68.

Budapest, VIII., József-körút 81/A.

Videki megrendelések pontosan és lelkiismeretesen lesznek foganatosítva. Árjegyzék kívántra ingyen és bérmentve.

Szüksége van fegyverre?

Vadászat, sport, kert v. védelmi célokra? Kérje számon a 85. sz. Árjegyzékét a világelső, szilárdan szolid ANTONIUSCH A. fegyvergyártótól, Fertőszőlő (Károlyi). Ingyenes Wundt-egységnyi fegyver vadászati célokra kor. 7-50. Ugrasz karabinek-formára elvágya és belőve kor. 12- Ugrasz szelvényekre, 25 kaliberről kor. 15-20. Hosszával 1700. jec. legelősebben.

A rheuma új gyógymódja.

Orvosi hőlég-készülék vállalat.

Rheuma, kőszvény, izmájdnyok, ídég-zsákák, ídült csonthántalmak, izületi gyuladások és rokonbetegségek esteiben páratlan hatású a hőlég-kezelés. Kaphatók egész testre és külön minden testrészre. — A test egésze és minden kellemetlen érzés elkerülésével eddig nem ért hők. Minden készülék pontosan működik. Elküldés előtt orvosi felülvizsgálat és orvosi használati utasítás.

Hatásos. Tartós. Olcsó.

Dr. Hofbauer Barna orvos. rendel. Bpest, Gyár-u. 24. Telefon 105-97. Kérjen prospektust. d. u. 3-4-ig

Keleti-féle cs. és kir. szab.

Sérvkötő pneumatikus gummalöltéssel, a legköltségteljes a maga nemében!

haskötő támogat és erősít elgyengült altszerveket!

gummi mulábak gőzreábrázolják, mélyreök, műfűzők, járó és támpórák, egyenestartók, valamint a testegyensítő, hos tartozó összes eszközök a technika legmodernebb elvei szerint legújabbosabb gyári árak mellett készíttetnek.

KELETI J. cs. és kir. szab. sérvkötők és testegyensítő gépek gyártója Budapest, IV., Koronaherczeg-u. 17. Legújabb képes árjegyzék ingyen és bérmentve. Alapított 1878. Telefon 13-76.

Angol bőrbutoripar
Bőrbutor szakműhelyek

KENDI ANTAL
Budapest, IV. ker. Semmelweis-u. 7. sz.

Riessner Kályhák

Phönix-folytonégők
Egészségi szempontból legköltségteljes rendszer. Eredeti biztonsági szabályzóval. Gázkiáramlás és robbanásbiztonság.

Pluto az új rendszer.
A fűtési szakma terén éveken át tartott tanulmányozások himagyaló eredménye.

Fortuna

Ringelsen Testvérek, Budapest, Hold-utca 21.

SZŐLŐ-OLTVÁNYOK

szőlőszőlők és Gleditschia (410. kerítésnek alkalmas) csematék beszerzésére legmeglehetőbben ajánljuk a legjobb hírnévűk Örvendő **Szűcs Sándor Fia** szőlőtelepét Biharvidéken.

Ha a szőlő értékes tartás szem előtt, úgy ne legyen mindig cíványt vagy vesztőt, míg a fenti csig képes nagy árjegyzékét nem köte ingyen és bérmentve. Ezen árjegyzék minden szőlőbirtokos érdekeit hasznos tartalmakkal fogja. **Olcsó ár és pontos kiszágotás. Számos elismerő level.** A tisztelt érdeklődők a telep megtekintésére szívesen láttatnak.

Angol bőrbutor, Ebédlőszék, irodai karosszék, kábelgyártása. Külön osztály használt bőrbutor modernizálására, felújítására és festésére. Székátalakítások.

Rendeléseknél szíveskedjék lapunkra hivatkozni

JORGÓ JÁNOS
Órák és kir. törvényszéki hites becsis. Óra-, ékszer-, arany- és ezüstárú-kivétel minden országba, BÉCS, III., Rennweg Nr. 75.

Kérje ingyen és bérmentve nagy árjegyzékemet pontosági órákról gyári árakon. Schaffhausen, Intakt, Zenith, Omega, Billede, Audemars, Longines, Grazi-osa, szav. valódi antimagn. anker-órák, 15 köves 9 koronától feljebb. Műhelyek új órákra és javításokra. Éremly kivétel szabórába 80 fillért új rugót tesztek. Kivonat az árjegyzékekből: Nikkel-horgony-remontor, szines lapja K 3-25. Különelges lapos gyal-lér-remontor acél vagy nikkel tokban linom fémlappal K 4-80. (Népi-sen Glória-ézüst) fém-anker-remontor, ezüstözött tokban, 3 fedellő K 4-70. Valódi ezüst-cylind.-rem. K 6-50. Vasati precízios óra nikkel tokban «Doxa» K 11-30. «Jorgó» precízios óra legjobb és legszolidabb kivitelben 15 valódi rubinkövel vagy ezüst-tokban K 27-.- «Jorgó» pontosági óra nikkel tokban K 19-.- Valódi ezüst uri lánc K 2-.- 16 órasú óra nikkel tokban K 2-20. Új ingóra 93 szm. h. K 12-.- Minden nálam vásárolt vagy javított óráért föltétlen kezességét vállalom. — Tűlkövetelés teljesen kizárva.

CALDERONI és TSA
Budapest, V., Gizella-tér 1. sz. (Haas-palota)

Színházi látcsövek, nőinyeles látcsövek, diszes kivitelben. Szemüvegek és orrcsüptetők a legfinomabb üvegekkel. Tábort és vadászlátcsövek, csillagászati távcsövek. Prizmás látcsövek, Zeiss, Busch, stb. gyártmány. Aneroid és regisztráló légsúlymérők megbízható szerkezettel. Időjósító készülék. Ablak-, szoba- és fürdőhőmérők. Fényképezeti készülékek. Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Túlhalmozott **Bőröndáru készletem**

leapasztása céljából az összes utazási bőrúrukra 20 százalékos engedményt nyujtok. Ajánlom egyébként dúsan felszerelt raktáramat vadászati és sportcikkben.

Huzella M. Bpest, VI., Váci-u. 28.

Rozsnyay Mátvás **chininczukorkája** iztelen chininből

Többszörösen kitünt. 1869-ben a magyar orvosok és természetvizsgálók fűmei vándorgyűlésén negyven arany pályadíjjal jutalmazva.

Láz ellen! Nem keserű!!

Legjobb szer láz, váltóláz, malária ellen, különösen gyermekeknek, a kik keserű chinint bevenni nem képesek.

Valódi, ha minden egyes piros csomagolópapíron **Rozsnyay Mátvás** névalírása olvasható.

Rozsnyay Mátvás gyógyszerára, Arad, Szabadság-tér.

VASÁRNAPI UJSÁG

50. SZ. 1911. (58. ÉVFOLYAM.)
Szerkesztő: HOITSY PÁL
BUDAPEST, DECEMBER 10.

Szerkesztőségi iroda: IV. Vármege-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám ára 40 fillér.

Előfizetési feltételek:
Egész évre — 20 korona.
Félévre — 10 korona.
Negyedévre — 5 korona.

A «Világkrónika»-val negyedévenként 1 koronával több.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

HENRIK POROSZ HERCEG JÓZSEF FŐHERCEG KISJENŐI VADÁSZATÁN. — Jeltz Gyula fékvétele.

SZÍNEK ÉS ÉVEK.

REGÉNY. IRTA KAFFKA MARGIT.

(Folytatás.)

NEGYEDIK RÉSZ.

XIX.

Évek, évszakok, egymásba göngyölődő napok számlálatlan serege! Milyen keveset jelent így a távolság szitaszövetén át az idő szorgos mértéke, a kalendáriumi változások és hogy hány-szor reggeledett és alkonyodott a nap felettünk, hány-szor váltott a természet és tért vissza holdújulás, vizár, hó, eső, s az évszak virágai és gyümölcsei! A mi emberéltünk más osztódással igazodik és a sorsunk. — mint valami mappán, — kényére kirajzolja a grániczokat. Ha elgondolom, hogy a második házasságomtól számítva mostanig mennyi idő teltelt, bizony majd a fél-életem! De így egészen néha oly egyszövesűnek tetszik ez a nagy halom esztendő; szinte elesdülök; hát annyi tömredek nap minden reggelén külön felkészültem az életre, öltöztem, beszéltem, gondoskodtam és küzdöttem, és annyi éven át mindannyiszor mondtam néha nyüzsgő bajokból, gondokból eszmélve egy-egy pillanatra: «Bizony, hull a levél, hidegedik! Nemsokára fűtünk!» Vagy sóhajtottam nehéz közönnyel az ég: «Haj, esős nyár van! Tavaly szebben nyílt a leander!» Vagy ezt: «Itt van megint a karácsony; ez is, az is kellene!» ... Összemosódó, nehéz és szívós, elsötétült színű szövege az időnek, egy hosszú, hanyatló, tompán nehezülő létezés; de mennyi alattomos, keserves küzdelemmel, mennyi buta, említési hiányos, regénytelen, senyvesztő és lekoptató nyomorúságok csatározásainál átlukgatott, szétrongyolt! Megöröltek, elnyűttek engem az évek! De vajjon finom és csinos, halk és szépen nyugalmas életben nem öregedtem volna-e meg szintűgy? Ott volnék, a hol vagyok! Most már nem is tűnődöm rajta, hogy hol is hibáztam el. Tán mindenkinek az élete a természete szerint fejlődik; vagy a lény alakul hozzá a körülményeihez. Én már el nem tudom képzelni önmagamot másféle multtal és jellel, mint a mi így a részemé vált, ilyenre formált.

A harminczadik évembe fordultam; és férjes asszony voltam megint, az én akaratommal, hogy ezt kiszándékoztam, kiereszködtem magamnak, zülleni-indult életem megtámasztására, az ellenségeim bosszújára, vagy a szerelemért, mit tudom azt már, — mindenért!

Mintha látszatra visszatért volna egy régi-régi korszak! Megint volt kicsiny, háromszobás, pár-embernek való lakásom a frissen kiépített, új és tiszta utcáskában a Hajdúvárosban, beleköltöttem a nagytűzből kimentett barna ripsz garnitúrával, a megmaradt ebédlőszékkel, a pulituros ágyakkal és szekrényekkel, a ládák-ból előcsomagoltam a rég használt, erős konyhadényeimet és a leanderfákat is elhoztattam anyámtól, sorfalat állítottam belőlük a téglás tornác elébe. Megint volt egy cselédem, a kinek parancsolhattam, háztartásom, a hol kefelni, törölgetni, csiszolni lehetett kedvemre, a régi szenvedélylyel. Csakhogy a sorsom egyszer előbbre-fejlődött volt már; és ennek a visszaesésnek éreztem néha a melancholiáját. Mindegy, ebbe hamar beletörődtem azért!

Nyári, hosszú délutánokon ott ültem a tornác-beli nádszéken, harangszó rezgett, a cseléd danolt a vasaló mellett a konyhán; idegesen, szapora öltésekkel varrtam piczi gyerekruhát már és fáradtan zakatoltak fejemben a nehéz, asszonyi gondok, a sokot, lázadó szorongás a kerlelhetetlenül biztos, elodázhatatlan rossz előtt. Néha olyan kinosan ült rajtam a magány, úgy megörültem, ha (mint régen) egy-egy ismerős bejáró asszony nyikorogtatta meg óvatos alázattal a kapukilincset és háti butyrával hálálkodón vagy aprókat sóhajta topogott fel a háromfagarádjáson. «Jaj, tekintetesasszonyom!»

— Jelkém egy tekintetes asszony, hát igazán így van? Istenkém, de hamar! De hát ez a sorja annak. Jobb is a', kezit csókolom, ha akar, legyen egykettőre; hogy még örömit érhesse a kedves idesapja is. Mert bizony nem mai gyerek! Meg tán itthon ülőbb is lesz, megtetszen

látni, ha apróság csúszkál majd körülte. De lássa, így nem is kell a rossz szóra hallgatni! Ha én azt akkor elmondtam volna!

— Micsodát, Trézsi?

— Jaj, kezit csókolom, nem is illik bizony, de más csak ne tesszen haragudni, megmondom. Úgy volt, hogy óskaruhát vittem akkor télen; uriasszonyoktól való selyemszoknyákat meg használt báli ruhákat szoktam vinni kezit csókolom, oda a Rozmaring-utczába... a lányokhoz, megkövetem... mert azok is egy-szál szoknyával maradtak a nagy tűz után. Osztán elkérdeznek olyankor mindent, a mi a városban hírlik. «Jaj, azt mondja egy nagy darab szőke, a ki azelőtt kassziros volt a Kispipában, Trézsi, azt mondja, igaz-i, hogy az a drága szép gyönyörűség, az az özvegy asszony hozzámegy ahó a nagy, esett, szőke fiskálshó? Jaj, de le kéne azt beszélni rulla! Iszen az mán... semmisse... csak a fő'd több vele! Vén élhetetlen, egy nulla, — azt mongya. Hát ugyi, milyenek az ilyen rondaszájuk? Persze, én egy világért nem merem vóna a számon kiejteni!

— Jobb volna, ha befogná most is, vén csacsi! — förmedtem rá félig erőszakolt haraggal, mert a bosszus szegénykezésem csak most lett urrá a kíváncsiságom felett. Megjédt, könyörgött, cigánykodott, hát előhozattam mégis a kávéját, mint nagyanyám hajdanában és anyám és én is azelőtt, megittam vele, azután eléberaktam az eladó ócskát.

— Jaj, tekintetes asszony miér adja el ezt? Úgyse tudom én az árát megadni! Drága színházi keszkenő, fekete csipkeköpenyeg, csipkés fésülködő! Fiatal még ahó a tekintetes asszony, hogy ezeket ne viselhetné!

— Csak ne okoskodjék, Trézsi! Beszéljen, mit ad érte?

— Jaj, vagy úgy? Istenkém! Nem is merek igérni. Mennyit tetszene? ...

Máskor Spach Náni jött a nagy hátikással, széthízott teste zihált, recsegett alatta a kis kerti nádszék. Előrakta az alkalmoszerű pólyakötőket, apró vánkosczipát, kötött csipkerékli a két szalagosokkal. Kifizettem neki a színházi sálkért, gyöngymantilláért kapott forintcskákát. Igen, így kellett gondoskodnom... hiába! A kávécskát kavargatva, ő is elsorjazta, mit tudott innen, onnan. Suttogásba halkult a szava néhol.

— Bizony, nagyon beszélük, hogy Zimán Ilka tekintetesasszony még most is halálba-szereti a tekintetes urat. Hogy megátkozta vóna — így beszélük, én csak aszerint mondom, — az egész hőtíg való életüket egymással; és hogy valami babonáságot is tudna (igaz-i, nem tudom; meg nem esküszök!). valami titkos mesterséget... ráolvas, vagy mit csinál!... Csak tudom, benne van az is, hogy kilencz kedden rábójtól, meg Pócsra is megy tán búcsúra; hogy ne legyen jó élet köztük. De azért csak ne tesszen hinni az ilyen bolond beszédnek; jár a világ szája, mint a... Nem igaz abbul egy szó se, azt mondom! ...

Ha egyedül voltam, mégis rosszabb volt sokkal. Ha esteledett, nyugtalan lettem; vártam Dénest, hazajön-e? Pedig, ha elmaradt vacsorától, mindig udvariasan idejébe megüzente a kaszinófiútól, hogy ne várjam. Olyan sok, sok éven át megszokta, hogy ottmaradjon vesztég, a hol épen jól érzi magát, a mikor véletlenül jól verődött össze a férfikompanyia, vagy folytatni akarták a ferblit, kalábriaszt. Csakhogy én most... így! Ó, hogy őrzött, dédelgetett, vigasztalt szegény Vodiccsa Jenő engem ebben az állapotban!... Most magamnak kellett viselni az egész lelki-terhét is... És hozzá még minden háztartási gondot; olyat is, mint a lakbérnyeged, tűzifa vásárlás, kert, téli beszerzések, a mitől az első uram gyöngéd és aprólékos gondja elszakított. Hiába, Dénes nem volt az ilyenekre való! Ha néha megkértem valamire, túlfinomot, drágát, alkalmatlant vásárolt és elkedvetlenedett, ha bosszankodtam ezért. Másnap azután féltréfás, tűnődő arccal

mutatta kiürült pénztárcáját. «Mama csináljon valamit, kedves! Nincs! Valamelyik nap bejön egy sváb Vállajról, az majd hoz!»

Nem tudtam, mire vélni eleinte ezt a különös, könnyed és mosolygó feleletlenséget. A természete ilyen? De hát így nem maradhat... hiába... most már férj; és apa lesz nemsokára. Meg kell próbálni, — gondoltam, — szépen, jó szóval megértetni és elfogadtatni vele ezt. Hisz egy-egy kaszinói vacsora költségéből egy hétig is főzhetnék itthon. És meg lehetne élni abból az iródból egészen jól, még ha az adósságait fizetgetnök is, egy kis beosztással. De hogy mennyi az adóssága voltaképp és mi, hol van, ezt sehogyse tudtam kivenni belőle; úgy látszott, maga sincs vele egészen tisztában és kellemetlen neki rá gondolni, hát nem is hajlandó. «Eddig is megvoltam én azazal, kedves!» mondta szeliden vállatvonva és a pipatőrüim harminczhárom diszpeldánya közül derűs elgyönyörködéssel választotta ki a legszébben kiszivott tajtékcsibukot. «Eddig!»... de hisz végre is... feleségül vett. Kényszerítim ilyenre csakugyan nem lehet... hiszen férfi!

Hirtelen ellenséges méltatlankodás lobbant fel bennem; és mindjárt utána keserű szegénykezés. Hogy ezt... nem vághatom a szemébe! Mert mégis... bizony, nekem nem volt más utam. És egyszer, mikor már nagyon körültem csavarodtak a bajok, mikor a világ megvetett igaztalanul, a pénzem fogytán volt és a vén Vodiccsa is beleártotta magát; tudom, hogy mondtam is olyasmit szorongatásomban, hogy én gyufát iszom, ha nem igazodik helyre az elrontott életem!... De ha igazán jó, igazán finom és nemes volna Dénes... ilyennek eszébe sem szabadna jutni most már. Igaz, hogy szó, szót követ és én akkor az állapotommal nagyon ideges voltam. De hát nem az ő gyermekét viseltem-e és nem ő miatta voltak szenvedéseim?

Egy-egy felhangolt perczben, vagy ha valami eszébe juttatta, még tudott meghatóan kedves és gyöngéd is lenni; de ez nem volt állandó odaadás nála. A színesebb, érdekesebb fajtájú emberekhez tartozott, a kik időnkint gyönyörűn fel tudják húzni magukat, mint egy mesterművű órát, — valami finom és tiszta dallamú hangulatra, érzésre, — de időnkint feledik, kényelmesen önmagukba esnek, megpihennek mindentől a kikapcsolódásban. Istenem! Mennyire más típusú ember az udvarlónak való, meg a jó férjnek alkalmas! Dénest a vajszívű és kedvesen könnyelmű ember rokonszenves típusát ismerték, — és ilyen is volt nyilván, — de váratlanul makacs, néha nyers is tudott lenni, ha a lelki és testi kényelmét bolygatták. Ilyenkor néha kiütöközött belőle az otthoni egyszerűbb városi polgárcsalád kicsiségekbe akasz-kodó gögje, primitív önzése és goromba kifejezőmódja. Igaz, hogy hamar békült és kellő móddal, jól eltalált ravaszkodással mindenre rá lehetett venni; és ha volt pénze, könnyen és számlálatlan adott akármennyit is. Lehet, hogy ezekben az első időkben már az volt a legfőbb bajom, hogy úgy éreztem: nem szeret már eléggé. Mintha nem volnék már nélkülözhetetlen se testének, se lelkének! De tán soha is voltam! Ha elmentem, hagyott; ha szakítottam, megnyugodott; ha visszahívtam, jött... így volt a multban is bizony! És közben más asszonya is volt. Puha ember, nagyon gyöngye, vagy nagyon erős, mert semmi sem nagyon fontos neki és kiforgatni nem engedi magát.

És mintha ezért a házasságért csakugyan engem illette minden felelősség, magam is így éreztem. «En belementem, ha csak ez kellett; ám lássad, hogy illek bele!» ezt látszott mondani minden gesztusa, változatlanul agglégnyes szokásai és konok emancipálódása a megszokott családfői formák és gondok alól. Igen; hiába... a férfiaknak meg kell adni a küzdés és nagy áron elérics illuzióját; az asszonynak valami versenypózna tetején mozdulatlan vesztéglő nyereménytárgyként kell várni és öröztéggel, gardirozással, tettett nemakarással és

JÓZSEF FŐHERCEZEG.

AUGUSZTA FŐHERCEZGNŐ.

passzivitással kell az értékét felfokozni. Tudtam volna én is ezt, de nagyon is szegény és elhagyott voltam!... Most már ki voltam szolgál-tatva és ezt kegyetlen, görcsös és fojtott sértődéssel éreztem tehetetlenül. Sokszor ki is tört már belőlem egy-egy sértő és elvakult szó, éles, haragos vád; de ő jött elámulással odázta el a szóvitát, a gyűlölt háborúságot. De ilyenkor annál inkább elment, embereket keresni; társaságban, vig arezok közt vacsorázni, érezni, hogy ő azért is szabad ember. És sokszor rendetlenül adta a konyhapénzt; úgy, hogy az én piczi vagyonkám most már egészen elfogyott. Végre, öltözködnöm is csak kellett valahogy, bár nagyon kisebbdedt igényekkel. Tavaszra megszületett az első leánygyermekem.

XX.

Két-három esztendő siklott el, most úgy tet-szik; csudálatos gyorsasággal. Nem úgy, mint az álom; mint valami nehéz, bután vivődő, ön-tudatlan és mégis halálosan fárasztó aluvás. Az életet éltem, a siralmasan kicsiny, nyikorgós-kerekű, tompa és kemény, örlo életet. Horzso-lódtam, verődtem, magam is érdekessé váltam benne. Én nem voltam abból a fajtából, a ki-ket jobba, finomabbá nevel az alázat és a szenvedés. Inkább megátalkodottá tett min-dig és sohasem hitt rosszágokat hozott ki belőlem.

Abban az időben szinte folytonos otthon-tilésre, elvonulásra kényszerített a gyereket-váró állapotom. Alig hogy szoptattam a máso-

dikat, el kellett választanom a harmadik miatt, a ki már útban volt. És megint leány, mind a három leány!

«Kiszívták a vérem, elelték, felhabzsolták a fiatalságom! Hát jó, ez rendén van! Az anyéim, testük a testem, drága kis nyomorult békáim! Szépek, egészségesek, mint az élet! Lám, az én viruló, teli gazdagságú fajtám, az én elkésett termékenységem érett fakadása; a másik, hanyatló gerezd mellől is dúsan kihaj-tott. De hát kellett-e azért így leromlani nekem? Tehettem-e én az életemről; vagy ha igen, hát lehetett-e másképp? Hát már minden, minden csak én rajtam megy keresztül!»

(Folytatása következik.)

A VADÁSZTÁRSÁG: AUGUSZTA FŐHERCEZGNŐ, LIBITS ADOLF UDVARI TANÁCSOS, HENRIK POROSZ HERCEZ, JÓZSEF FŐHERCEZEG ÉS KOBURG FÜLÖP HERCEZEG.

JÓZSEF FŐHERCEZEG KISJENŐI VADÁSZATÁRÓL. — Jolly Gyula felvételei.

A KIRÁLY KERESZTURON.

ELBESZÉLÉS. IRTA KANIZSAY FERENCZ.

Hogy a körülményeket jól megismerjük, tudni kell, hogy Tisza-Keresztúr rendezés és csinos falu, egyetlen széles utcával, melyet akácok szegélyeznek és valami kétezer lakossal. Kétezer lakos valóban nem sok: ám az Isten különös rendelkezése folytán e kétezerből is (önmagán kívül) nyolczat Jovák bácsinak kell eltartania. Egy: a felesége; hét: a gyereke; egy meg hét az nyolcz. Keresztúron nem túl költséges az élet; de a ki a saját személyén kívül még nyolczról kénytelen gondoskodni, hát az bizony, ha a munkája után él és nem a vagyonából, (a mije nincs) fölöttébb alkalmasan megőszülhet a gondok következtében. Az élet, ha nehéz, Keresztúron is nehéz.

A nyár, nos a mi a nyarat illeti, hát a nyár csúszterü időszak. Nem kopik a cipő. (Járhatnak a gyerekek mezitláb.) Fűteni nem kell. Világítani csak alig. Hanem a tél, a tél! A bubos kemenczét szalmával jóllakítani épp oly nehéz, mint a gyerekek sárkány-évtágyát kielégíteni. Ilyenkor fölfér a csizma, meg a bekecs. No a tél nem való szegény embernek. A tél leginkább jegesmedvének való, mert annak jó meleg bundája van. De hát a jegesmedve az jegesmedve; Jovák bácsi pedig, Sarnyai Jovák csak kántortanító helyben; és mit ér a tudományosság, mit a művészet, ha alig díjazták? Meg aztán ki díjazza? A temetés tisztességes dolog és biztos; kijár mindenkinnek. Jó, de a keresztúri halottak szegények és nincs érzékük kellőleg méltányolni azt az alapos szakértelmet, melylyel átadatnak Föld anyáknak, még kevésbé azt a művészetet, mely a búcsúztató strófákban és a halótkísérő zengzetekben nyilvánul. A legtöbb halott csak amolyan «istenneves» halott.

Ilyetén állapotokat tapasztalt Jovák bácsi az esztendőök során. A gondokat azonban emberül állta, így képzeldővén titokban:

— Majd kiségit engem a király! A parasztok nem tudják, mi fán terem a művészet. De a király, az bezzeg tudja!

Múlt az idő és egy orgonailatos vasárnapon négylovas hintó állt meg az apró ablakú, nádtetős ház előtt. A hintó bakjáról egy ezüst ruhás lakáj ugrott le és az öszezűdült, szájatató népekhez ezt a kérdést intézte:

— Itt lakik Sarnyai Jovák kántortanító úr?

— Itt bizony.

— Akkor helyben vagyunk! — bölintott a lakáj és kinyitotta csillogó hintó üvegajtáját. A hintóból — uramfia! — egy aranyruhás, gyémántgombos főherczeg lépett ki és bement egyenest a tornácra át a pitvarba.

— Aggyisten! — szólalt meg, de mivel nem látott senkit sem, benyitott a tisztaszobába. Kántram meg a felesége, majd hogy bálványnyá nem változtak a meglepetéstől; de a főherczeg nem sokat teketóriázott, hanem egy zsák csengő aranyat öntött az asztalra és így szól Jovák bácsihoz:

— Felsőes uram, a király, tisztelteti szépen az ő hív alattvalóját és imhol, általam küldi ezt a kis maradék-pénzt Sarnyai Jovák uramnak; igen-igen köszönvén a megemlékezést. . . . Illetve, hogy nem egészen így volt. Csak majd lesz így. Ha lesz. Vagy inkább lehetett volna. Mert szakasztott úgy vagyunk ezzel a csodálatos látogatással, mint Jovák bácsi. Anyyira várjuk ugyanis, hogy néha szinte azt hisszük, hogy már meg is történt. Ez a főherczegi látogatás tehát, a király követségében, egyelőre csak merész álom.

A mi késik, nem múlik és Jovák bácsi tényleg azon az úton volt, a melyen álma megvalósulhat. Az értetlen emberek csak elballagnak a kántortanító ablaka alatt és nem tudják, mi készül a fehér falakon belül.

Kezdetben a dolog még a Jovák bácsi előtt is homályos volt, mint minden, a mi erjed, a mi kialakulhat. A káprázató álomnak két forrása is volt. Az egyik még régen, vagy huszonöt éve eredt, gyöngyözön buzogva,

a mikor Jovák bácsi még süldő ifjú volt, a preperandiában tanult és a hol alkalma nyílt különböző hangszerekkel babrálta. Sőt még régebből, hiszen egész kis gyerek korában, a mikor a falusi oltár lépcsőjén ministrált, gyertyák lángja, virágok illata és tömjénbódulat között, a szívet leginkább a Pater Noster tömören szárnyaló, fenséges és mégis egyszerű éneke fogta meg. . . . A pap a csodaszép könyörgést színtelen fahangon dúdolta el; őh, be szeretne volna helyette énekelni, harogón, csengőn, ünnepélyesen és gyönyörűen. Vagy a mikor a pap odajut a miseközben, hogy: «Dominus vobiscum», mely harsogón felel a kórus, az orgona, a kántor: «Et cum spiritu tuo!» Igen, igen: az áhítatos zengéseknek ez a szárnyalása sodorta őt pályája felé; így került ő a preperandiába, a hol a gyakorló-organán mindenféle akkordokat szólaltatott meg; átmeneteket próbált, fugákat talált ki és úgy érezte, hogy az igazi költő a zenében szól és nem a szavakban; mert a legemberibb beszéd a dal és nem a szó.

Hanem ez csak az egyik forrás. A másik meg az, hogy megházasodván, minden év meghozta a gyermekáldást. A hét gyerek egy-egy araszsal volt nagyobb egymásnál és az emberek így szólta:

— Akár az orgonasípok, kántram. Biz igaz, akár az orgonasípok.

— És dalolni mind megtanult. A legkisebb is, a harmadfél éves Jancsika úgy tudta a nagymisét, hogy a püspök se jobban. Igaz, ni, a püspök. A mikor tavaly Keresztúron járt bér-málni, bemutatott előtte a Jancsika tudományát. A püspök úr ő méltósága el volt ragadtatva és jutalmul egy baraczkot nyomott a Jancsika fejébe.

— Nagyra nőj, kisfiám! — mondotta és kegyelemben elbocsátotta. Nos, annyi tény, nem erőltette meg magát a püspök. Adhatott volna vagy egy aranypenzt Jancsikának. Vagy egy forintot. Egy koronát. Legalább egy hatost. No de, se baj! Majd ad a király! . . .

Hanem a királyljal még várjunk. A király még messze van. Ott hagytuk el, hogy az emberek azt mondogatták, hm a kántram gyerekei akár az orgonasípok. Mi volna már most — gondolkodott Jovák bácsi — ha úgy játszhatnám rajtuk, mint az orgonán? Nem sokáig töprengött, hanem afféle kis családi énekkart szervezett velük. Úgy énekeltek, hogy öröm volt hallani. Nem hibázták el azok a fugákat.

— És már oda is ugrottunk, a hol beszélni lehet arról a belső összeköttetésről, mely az apostoli király és Jovák bácsi közt kifejődött; de a mi csak egyoldalú volt, mert a király, egyelőre legalább, nem is sejtette.

Ez a dolog pedig a Gotterhalte miatt sarjadt ki a Jovák bácsi szívében. Úgy vélte, hogy a magyar nemzetnek tömöntelen sok baja azon fordul, hogy a nemzet meg a király szeretik ugyan, de nem értik egymást. Persze, mert nincs igazi királyhimnusza a magyarnak. Nem szóbeszéd kell ide; képviselők és miniszterek agyafurt okoskodásai; muzsika kell ide, az bizony. Szükség van magyar királyhimnusza. «Majd én megkomponálom!» — gondolta Jovák bácsi.

Nekilátott. Előbb csak képzelgetben; aztán már egyes részeket dudorászva; majd a templomi organán is kipróbálta. Hiszen elkészíthette volna néhány nap alatt is; de azt akarta, hogy csodaszép legyen. Valóban méltó mind a nemzethez, mind a királyhoz. Azután kottába szedte; a szólomokat betanította a gyerekekkel és a hét orgonasíp — leányok és fiúcskák — csuda gyönyörűen fújta a királyhimnuszt.

Jovák bácsi senkit sem avatott bele tervébe. A gyerekeit sem. (Mi közülük az orgonasípoknak ahhoz, a mit fújnak?) Csak a feleségét: — Legjobban szeretném, Sára — mondotta — ha az orgonasípjaimat felpokolhatnám

és velök énekelhetném el a himnuszt a király előtt, a mikor Buda várában van. Mert odáig olcsóbb a vasúti költség, mint Bécsig. Ámbár Budapestig is, meg vissza, tenger költségbe kerül. Meg új ruhát is kéne csináltatni.

Sára asszony csak sóhajtozott: — Nagy úr a király. Mit törődik velünk? Mire Jovák bácsi bölcsen megjegyezte: — Az Isten még nagyobb úr és ráér nemcsak az emberekkel, de az állatokkal és füvekkel is törődni.

Nos, ez ellen már nem vethet gáncot a hívő keresztény lélek. Igen ám, de a gérokk már a kopástól nagyon kifényesedett, itt-ott zöldes színben játszik. Ily kopott gúnyában be sem eresztik. Új ruhára pedig nincs pénz.

Nem marad más hátra, mint a posta segítségével továbbítani a drága küldeményt. Folyamodványt mellékelni hozzá. A király jó, a király bölcs; az ajándékot szívesen fogadja majd és értesülvén a folyamodványból a szerző nagy szegénységéről, bizonyára küld egy kis aprópénzt. Küld, hogyne küldene. A folyamodvány is megiródt tehát, kellő hódolattal és alaposággal. Meg volt benne említve az is, hogy hét eleven orgonasíp fújja már ezt a himnuszt és hogy mind a hét orgonasíp bizony sanyarú sorsban leledzik. Ertsen belőle a király, ha akar. És hát hogyne akarna.

Jovák bácsi titokban a közeli városba ment. Ott adta fel ajánlva a küldeményt Ó Felső kabinet-irodájának. (Tudta, hogy oda kell címezni az ilyesmit. Egyenest a királynak nem szabad levelet adressálni.) Othon, a faluban nem akarta feladni, mert félt a postamester találgatásaitól és megjegyzéseitől.

Izgalmas várakozásban teltek el a napok, a hetek, a hónapok. Semmi válasz. Már egy esztendő is elmúlt, a mikor Jovák bácsi a község házára hívták sürgősen. A jegyző kezében egy nagy paksaméta volt. . . . Úristen, csak nem?! De bizony. A remekbe készült kotta és a folyamodvány. Visszaküldte a kabinetiroda. A jegyző felolvasta a folyamodványra irt német nyelvű végzést, hogy a kabinetiroda nem továbbítja a küldeményt, hanem mint alkalmatlant visszaküldi. . . .

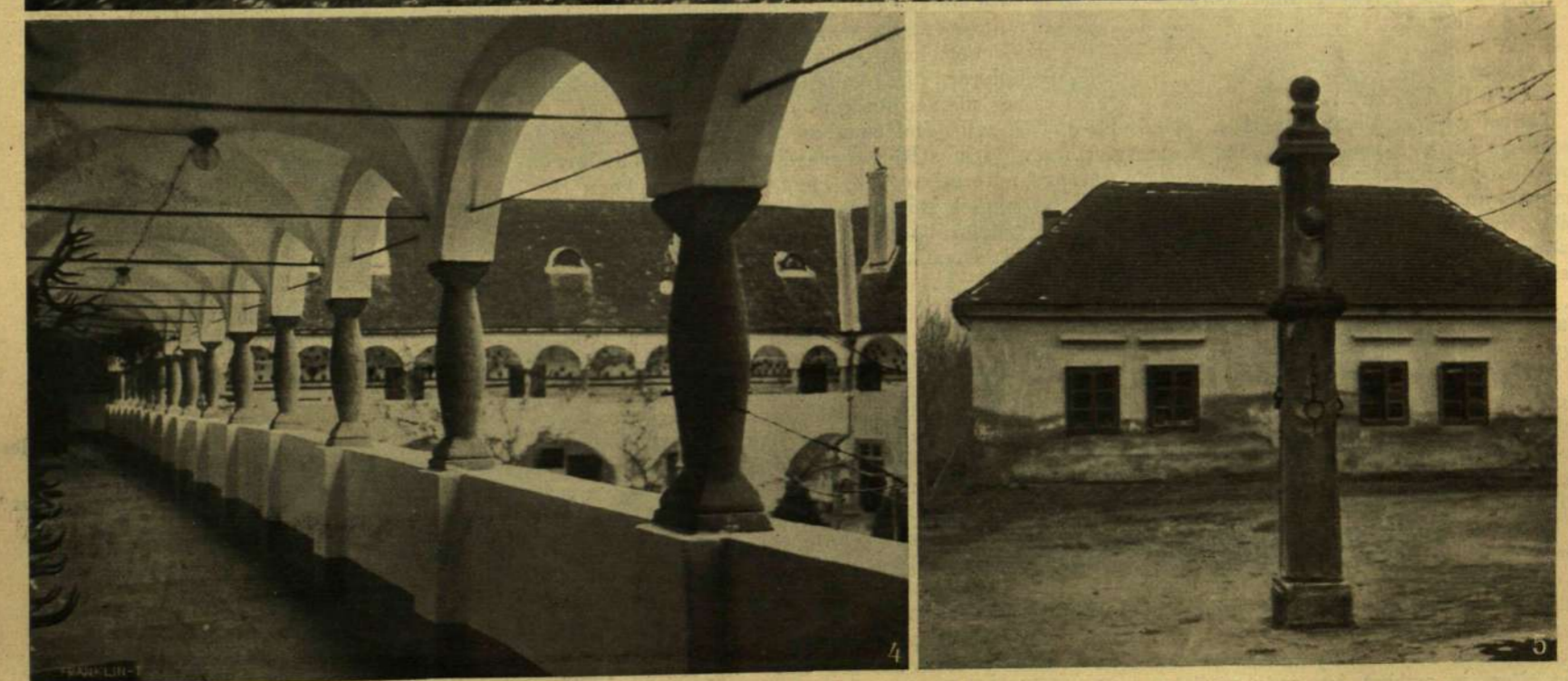
Jovák bácsi hóna alá csapta a remekmű kottát, meg a folyamodványt és búsan hazaballagott. Alig bírta a könnyeit visszafojtani. Mit fog szólni a felesége? És mit fognak szólni a gyerekek, az orgonasípok, a kiket utóbb, — elég könnyelműen — beavatott a titkos reménységbe? Észrevétlenül osont be a házába és a kottát, meg a folyamodványt az almáriom alá rejtette. A feleségének pedig azt mondta, hogy az adó miatt hívták a község házára.

Titok azonban nem maradt a titok. A jegyző mindenkinek elfecsegte. Jovák bácsi az emberek arcán sunyi kárörömet velt látni; és azt hitte, hogy mindenki őt csúfolja a háta megett. Ebben az érzésben szemlátomást sorvad és nemsokára ágyának dőlt. . . . Nagyon az utolsó járta már. A körörmos a fejét csóválta. És egy szomorú estén a szél kivágta az ajtót sarkig.

— A király! — hörögte Jovák bácsi, és felült az ágyban. — A király! — hörögte újból és hátrahanyatlott.

Pedig az ajtón nem jött be senki. Legalább senkit sem láttak a szobában levők bejönni. Ha csak a halál nem lépett be; a mi meglehet, mert Jovák bácsi meg sem mozdult többé. Sárga arca viaszlárvává merevült.

A hét orgonasíp zokogva térdelt az ágy mellé.

1. A várudvar. — 2. A kastély Rákóczi-korabeli szárnya. — 3. A főhomlokzat. — 4. Az emeleti folyosó. — 5. Szégyenoszlop a község piacán.

JURÁTUSOK TANYÁJA.

A mi a pesti ifjúság életében volt a múlt század negyvenes éveiben a *Pilvax*, az volt öt-hat évtizeden át Pozsonyban a *Hollinger-kávéház*. Találkozások, összejövetelek, tüntetések, viták rendezésére való alkalmasság egyfelől, másfelől pedig üdítő és izgató szórakozások számára való institutum, melynek falai közé akkor vonult be az igazi élet, mikor megkezdődtek a diéták tanácskozásai. Az országgyűlési diéták révén évről-évre megjelent ugyanis Pozsonyban mintegy ezer kardos ifjú: ezek voltak a jurátusok. Velük özlött a híres koronázó városba a megyék, szabad királyi városok követeinek serege, ezeknek családjai, aztán a színészek, színtársulatok, büvészek, de feltűnt e tarka társaságban egy új típus is, a kor szegénylegénye és profétája, a költő, a ki a maga eszméinek szintén ezen a piacon keresett publikumot. Csokonai Vitéz Mihály gyalogszerrel ideirányozta lépteit a múlt század utolsó tizedében Dietai muzsájának megindítása céljából. És innen tüzelte a hazafiakat ellenállásra, kulturára és az irodalom pártolására, mert magyar embernek diéták idején Pozsony volt a világ közepe. És ennek a világnak a maga belső területén ismét volt egy közepe, hova minden összefutott, honnan minden mozgalom, agitáció, kaland és vállalkozás kiindult s a hol a nap minden órájában a diétai magyar társadalom elemeiből mindig és mindenkor találhatók voltak állandó jelenlevők. Ez a nevezetes hely pedig nem más volt, mint a Hollinger-kávéház. Lisznyay Kálmán nemrég felfedezett írói hagyatékának különböző adatai és feljegyzései teszik most aktualissá a Hollingerre való emlékezést.

SCHEMUA BALÁZS ALTÁBORNAGY, A VEZÉRKAR ÚJ FŐNÖKE.

házbá, ünnepélyesen kidobják. Vahot azt ajánlotta ugyanis a jurátusoknak, hogy olvassanak hazai és külföldi könyveket, járjanak kávéház helyett inkább önképzőkörbe, tanuljanak, olvassanak — és más eféléket.

— Kidobjuk! — ez volt Vahot tanácsaira az egyhangú felelet.

Mikor aztán Vahot a figyelmeztetések ellenére is megjelent a Hollingerben, a kártyasztalok mellől egyszerre felemelkedtek a jurátusok és in corpore kiállították:

— Ez az a hunczutó újság! Dobjuk ki! Ki vele!

Egy ifjú meg is ragadta, de ekkor közbe lépett egy hatalmas termetű jurátus és eszondet intett:

— Micsoda? — mondotta. — Egy magyar író megtagadni, a miért meg merte mondani az igazat. Vissza!

A kórus azonban újra megszólalt:

— Ki vele! Mind a kettőt dobjuk ki!

Csak hogy erre már nem volt idő, mert a jurátus a zajongók elébe állott és visszatartotta a tömeget. Az egyik kártyasztal előtt álló játékosra mutatva pedig, így kiabált:

— Látjátok azon az asztalon azt a sok aranyat. Ezt a sok bankotát mind ez a hamis játékos lopta ki a zsebünkből. Ezt dobjátok ki!

Es jó példát mutatva, belemarkolt az asztalon levő pénzesomóba, mire a vesztesek követték példáját, a szökni akaró sipistát pedig a körülálló háromszor egymásután kidobták olyanformán, hogy egyik rész az ajtón kívül, a kidobott hamis játékost visszadobta, mire a bennlevők újra kidobták és a harmadik kidobás után szabadjára engedték.

A zajos élet azonban nem szűnt meg ezután sem a Hollingerben, sőt olyan állandóvá és nevezetessé vált, hogy a bécsi lapokban is megemlékeztek róla. A kávéház belső életére legjellemzőbb mégis az a tudósítás, melyet a *«Pesti Divatlap»* tudósítója közölt 1847 végén a Hollingerben folyó életéről. Ime az érdekes fotográfia:

«Van itt Pozsonyban, — kezdi a tudósító — egy bizonyos társalgási estély, mely, oly zajosan gyakorolják, hogy a ki kívülről halja, legalább is azt hiszi, hogy egy részeg csoport verekedik. Egy börről bevont tekeasztalnál, melyen több égő gyertya növesztí rőtös hamvait, ül magas karszéken egy komoly férfi, vörös parókával fején s aranygyűrűvel ujjain, előtte egy gyomros persely, vörös pénzhalomokkal körülvéve, egyik kezében fekete zsebkönyv, másikban hosszúra csinált fecsésze: az asztal körül barátságos vegyületben szorongó csoport, mindenféle népből, mely a komoly férfi szavára nagy vigyázattal rakja táblájára üvegcserepeit. A férfi mondja: *«sors-szám»*, mire számos mulattató visszhang felel és csend következik. És kijön végre a quaternószám: *«Ötvenöt = fünf und fünfzig!»* —

«Da hier!» — kiáltja egy örömtias hang. — *«Nem igaz! Kohlmark, ki a zsidóval, újra, tovább!»* rivalja a tömeg; és elkezdődik a zsvaj, mignem a trónuson ülő férfi *«jól van!»* szava lecsillapítja a vad torkokat s a jámbor zsidó örömrészketve nyújtja horpadt kalapját a vörös pénznek. És ez estély nem egyéb, mint ama híres pozsoni lutri és a komoly férfi nem más, mint e játéknak tulajdonosa, a híres Miska bácsi, ki e szabadalomért nagy adót fizet sz. k. Pozson városának: *és e játékok történet a Hollingerben, esti hatórákor minden nap és minden évben, a városi hatóság becses tudtával és nyilvánosan és szemtelenül. — Hogy mi történik még egyéb a Hollingerben, a feletti szomorúságunkat olvasóink iránti kiméletből, bús szívünk mélyébe rejtjük.»*

Íme, így folyt a vig élet a pozsonyi Pilvaxban évtizedeken át, miközben egyik erkölcsbíró a másik után mennydörögte mázsás átkait a romlásnak indult erkölcsökre. Csak hogy ez az ifjúság, mely békés napjait háborúnak is beillő riadalmak és zajosságok nélkül talán el sem tudta képzelni, hirtelen megkomolyodott és emberré vált az idők komolyra való fordulásával. A negyvenes évek hirhéd pozsonyi és pesti tüntetéseit, a meggyfőzők, pécovicok ellen való ostromokat mind ő rendezte s a márczius 15-iki események szöbe sem jöhettek volna az ő közreműködése nélkül. A rendi alkotmány megszűnésével Pozsonyban semmi keresnivalója nem volt többé a jurátusnak. A híres szervezetet az új viszonyok lassanként átalakították, lassanként a név is kiment használatból, viselői pedig beállottak az újonnan alakított honvédsapattokba és karddal, fegyverrel szolgálták a szabadság ügyét. Ekkor szűnt meg igazában a Hollinger-kávéház is, vagyis ekkor vedlett át spiszbürgerek tanyájává, nagyszabású csatazajban és juatus vigalmakban eltöltött viharos esztendő után.

HEGYTETŐN.

Valamikor —
Viráglátó ifjúságom idejében
Álltam egyszer
Itt, e hegynek tetejében.

Alánéztem
A zegzúgos róppant téglarengetegre...
A házakra,
Az utcákra és terekre.

Néztem, néztem...
S a szememben minden olyan derűs, szép volt
Mintegy ékes
Titánmivű kép... csak kép volt.

Nem szállt hozzám,
Csak a jövő fénye, dala, álma onnan.
Szívem kinyílt...
Reggel volt s én ifjú voltam.

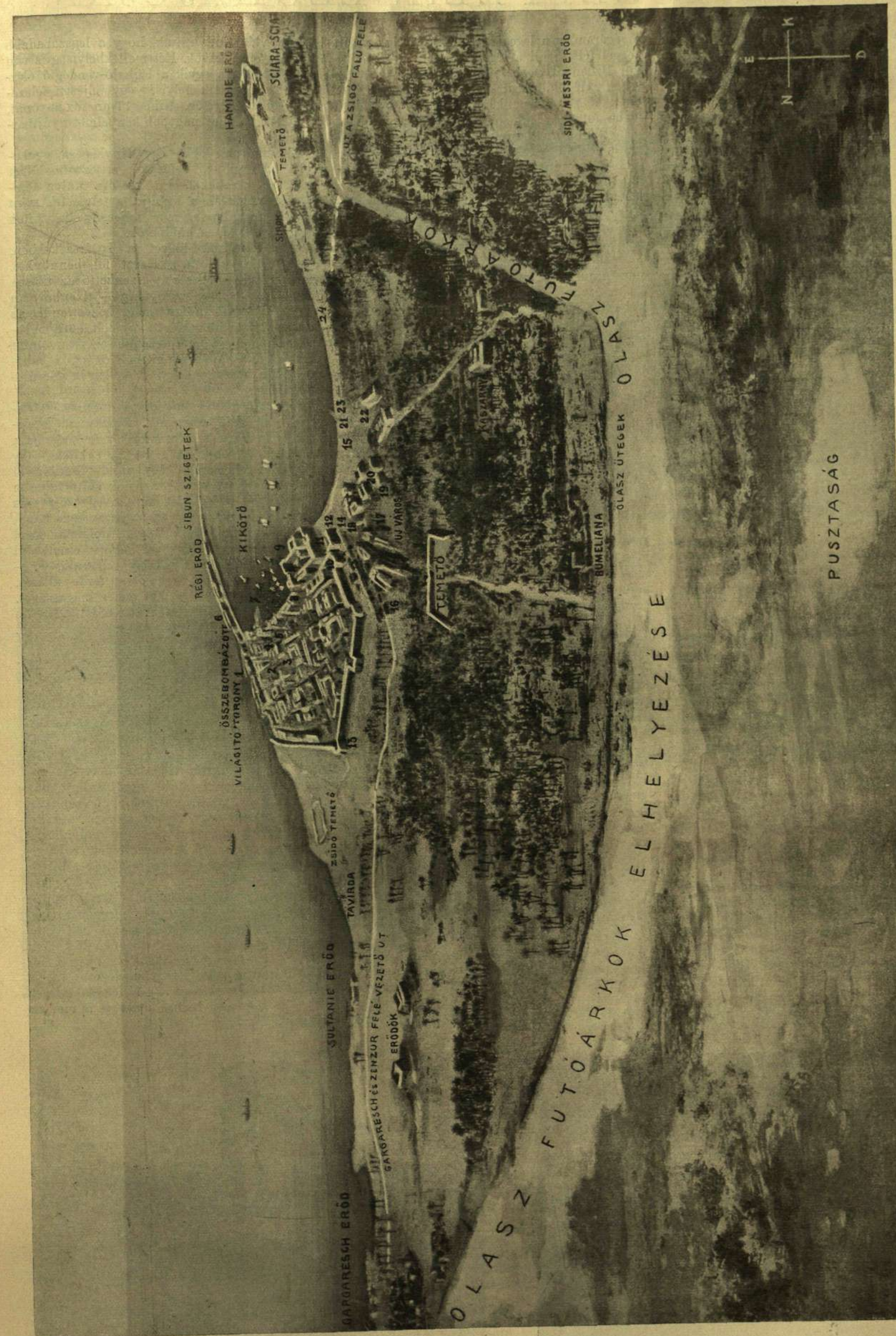
... Évek multak.
Viráglátó férfikorom deledőjén
Imhol, újra
Itt állok a hegy tetőjén.

S hogy lenézek:
Oh, de másnak látom mostan azt a képet.
Nem csak kép már:
Házak, utcák, terek élnék.

És beszélnek...
Mind a multról és mind faggat és mind kérdez:
— Emlékszel-e?!
— Fény... dal... álom... — oh, mivű lesz?!

És beszélnek...
Ez kacagva, az zokogva, más közönnyel.
Szívem szorult
S megtelik a szemem könnyel.

Felrezenek
Valami bús-mélán zengő harangszóra.
— Hátam mögött
Hajlik a nap nyugovóra...
Lampérth Géza.

1. Katolikus temető. — 2. Angol konzulátus. — 3. Tör. — 4. Francia konzulátus. — 5. Olasz konzulátus. — 6. Pápai kórház. — 7. Vám. — 8. Torony. — 9. Az öreg (rég) erőd. — 10. Déli Kapu. — 11. Tör. — 12. Az előkelő negyed. — 13. Nyugati kapu. — 14. Konyvárásár. — 15. Terevászár. — 16. Egyesült-Államok konzulátusa. — 17. Török kórház. — 18. A vádi palotája. — 19. Műszaki iskola. — 20. Hasszuna pasa rezidenciája. — 21. Kút. — 22. Kaszárnya. — 23-24. Nyilvános kert és az olasz csapatok tábor.

A HARCZTÉR TRIPOLISZ ELŐTT.

UTAZÁSOM ZEPPELIN LÉGHAJÓJÁN.

A német birodalomnak ez idő szerint kétszázötvenötödik évfordulójára, a legnépszerűbb embere. Valószínűleg nemzeti hősként ünnepli őt a német nép. Ha német földön valahol megjelenik egy Zeppelin léghajó, leirhatatlan örömmámorban úsznak az emberek. Nincs is olyan német honfű, a ki a legszentebb meggyőződés erejével ne hinne abban, hogy egy német elnök, gróf Zeppelin Ferdinándnak, sikerült immár megoldani az újkor egyik legnagyobb problémáját: a kormányozható léghajó gyakorlati alkalmazását.

A ki látta a léghajós gróf legújabb remekművét, a «Schwaben» nevű léghajót, a ki gyönyörködött abban, mily kecses és biztos fordulatokkal kormányozható e technikai remekmű, az hamarosan megérti azt a lelkesedést, mely a német szívet hevíti a Zeppelin-léghajó láttára. De okvetlenül lelkes Zeppelin hívó válik abból, a ki egy Zeppelin-léghajóutazás örömeiben részesül, mindazon ismeretlen, egyszerű benyomásokat élvez, melyek egy ily légi utazással járnak. Ha bármily elfoglaltan és féltékeny lépünk is a «Schwaben» utasfülkéjébe, az utazás legelső pillanataiban a legteljesebb biztosságot érzete tölt el bennünket. És teljesen átadjuk magunkat azon sohasem érzett élvezetnek, hogy szédítő magasságban repülünk tova város és falu, erdő és mező, hegy és völgy felett.

Még csak nem is régen csupán kiváltságos egyének részére volt hozzáférhető egy ily légi utazás. Ma azonban nyári utazásunk keretében részesülhetünk egy léghajó-kirándulás örömeiben. Ezernyi falragasz és újsághirdetés tudatja mindenütt, hogy a «Német léghajózási részvénytársaság» Zeppelin-rendszerű «Schwaben» nevű léghajójával társasutazásokat rendez. Németország legelőkelőbb és legelső fürdőhelyéről Baden-Baden-ből indulnak ki a kirándulások. Baden-Oosban, egy óriási méretű csarnokban, van a «Schwaben» állandó otthona. Minden reggel megnyitnak a léghajó-csarnok óriási szárnykapui és a «Schwaben» elindul egy-egy sétára a vadregényes Schwarzwald-ba, Elzász történelmi nevezetességű csatateréire, a Rajna kies völgyébe, sőt néha a távoli Stuttgartba vagy Pforzheimbe is. Ugyanaz a «Hamburg-Amerika-Linie», a «Hapag» hajótársaság, mely a világ összes óceánjait bejárja, árusítja a léghajóutazás jegyeit. E társulatnak az öt világrészben elszórt minden ügynökségénél válthatunk jegyet a léghajóra.

Hogy az idei nyári szabadságomat Baden-Badenben töltöttem, minden nap megcsodáltam a «Schwaben» léghajót.

Magam is minden nap vágyódva pillantottam fel a magasba a «Schwaben» léghajóra, míg azután egy szép napon kora reggel én is Oosba siettem, zsebemben a léghajóutazásra jogosító menetjeggyel. A «Schwaben» ugyanis a kora reggeli órákat szereti legjobban. Ilyenkor

a légáramlás a legcsendesebb, ezért is szokott reggel felszállani a léghajó. A reggel hét óra körül Badenből Oosba induló vonatot elkeresztelték «léghajóvonat»-nak. Temérdek ember utazik ezen naponként, mert a tucatnyi léghajóutazáshoz igen sok néző csatlakozik. Ezek részben bizalmatlan emberek, a kik még bizalmatlansággal viselkednek a «Schwaben» léghajó-sétái iránt. Előbb látni óhajtják a léghajót magát, jelen akarnak lenni egy-egy felszállásnál, hogy azután «ha tényleg nincs semmi veszély», maguk is megkockáztassanak egy légi utazást. De sokkalta nagyobb még azoknak a száma, a kik csak mint nézők akarnak a léghajó elindulásánál jelen lenni. Elvégre is nem minden kéjtűző pénzértékeket bírja el a léghajó-menetjegy árát, kétszáz márkát, tehát a ki nem akar sokat költeni, annak egy márka belépő-díj ellenében is mutogatja magát a «Schwaben».

Oosba érve sietve előrem a léghajóházat és belépek az óriási épületbe. Az épület egész belső részét a «Schwaben» hatalmas teste foglalja el. A léghajó méretei valóban imponálóak: 140 méter hosszú a léghajó, átmérője 14 méter, úrtartalma 18,000 köbméter, 17 gázrekeszből áll a léghajótest, de ezek egyetlen nagy külső selyemszövetburkolatba vannak egyesítve. A csillogó alumínium-vázat e hatalmas léghajótest tartja. A gépezet, három, egyenként 145 lóerős motor, a léghajó alatt függő két gép-gondolában van elhelyezve. A kormánykerekek, a túlsúlyt és a szelepeket szabályozó készülékek az elől levő gondolában vannak, mert innen történik a léghajó vezetése. A léghajótest legvégén láthatók a magassági és oldal-kormány óriási csapjai. Ép a léghajótest közepe alatt függ pedig a még elzárt utasfülke. Miután ez teljesen be van építve az alluminium-vázba, tehát nem függ szabadon, hanem szilárdan áll a helyén, az utasfülke nem mozdulhat ki helyéből. Ezáltal elkerültek minden himbálást, lökést vagy zökkenést. A gondolk és az utasfülke külső falai az alluminium-termezetes, halványzöld színűben csillognak.

Mialatt kipróbálják a motorokat, szemügyre veszem a mai légi utazás résztvevőit. Négy hölgy képviseli a «gyenge», de azért bátor német. Óriási tollas kalap, nagy toalett ékesíti a hölgyeket. Úgy vannak felöltözve, mintha a kurpark koncertjéhez, nem pedig egy léghajó sétára készülének.

Felkérnek bennünket a beszállásra. Egy lépcsős feljártot tolnak a léghajó utasfülkéjéhez. Kinyílik a bejáró és belépünk az igen tágas utasfülkébe, mely bármely Pullman-kocsival bátran versenyezne kelhet. A fülke belső fala mahagoni-színűre van fényezve. Ugyanilyen színű az alsó faburkolat, a padlószőnyeg és a nagy szalmakarosszék párnázása, melyekben kényelmesen helyet foglalva fogjuk végigélni utunkat. Kereszt oszlopok tartják a fülkét; az óriási ablakok teljesen nyitottak,

üvegborítás sincs rajtuk, hogy a legszabadabb kilátást élvezhessük. Két mellékhelyiség is van a fülkében. Az egyik a léghajó-vendéglő éléskamrája, a másik helyiség egy teljesen felszerelt toalett-helyiség. Nincs olyan luxus-vonat, melynek kocsijai nagyobb kényelmet nyújthatnának.

Elindulásunk előtt egy fényképész gyakorolja művészetét. Lefényképezi az utasfülkét az összes utasokkal. Ha két óra múlva sétautjáról visszatér a léghajó, a felvételek mint képes-levelezőlapok, már teljesen elkészültek és nyomban el is küldhetők.

Alig foglalunk helyet a kosárszékekben, egyik hölgy sikoltása riaszt fel bennünket. Ugyanis míg természetesen tizenkettő az utasok száma, ma — oh, szörnyűség — tizenhárom vagyunk. Egyik hölgy még közvetlenül az indulás előtt jelentkezett, így telt be a babonás szám. A léghajó vezetője azonban mint tizenegyedik utas jelentkezik és így a babonás szám miatt felizgatott kedélyek lecsillapodnak.

De most valóban készül az indulás. A vezető-gondolából elhangzik a parancs: «Léghajó előre!» és száz munkáskéz megragadja a köteleket és vonszolja a léghajót kifelé. Úgy érezzük most, mintha egy vonat indulna el lassan, kényelmesen. A csarnok előtt teljesen megfordítják a léghajót, azután egy sip erős füttye és nyomban egy újabb parancs hangzik el: «Léghajó fel!» Rögtön dolgozni kezd a hátsó motor. Hegyével felfelé emelkedni kezd a léghajó. Csak néhány pillanatig érezzük kellemetlenül a léghajótest ferde állását, mert rögtön elérjük a 200 méter magasságot, melyben azután állandóan tartózkodunk. Lassan eltűnnek szemünk előtt a házak, az emberek. A még néhány pillanat előtt oly óriási méretűnek tűnt léghajó-csarnok már csak egy picinyke játékházikónak látszik. Egy ott legelő juhnyáj olyannak látszik, mint egy csirkecsőr.

Alattunk minden olyan parányinak, olyan törpének tűnik, mint a hogy a «Guliver utazásai»-ban olvastuk egykoron. A paraszt, ekével és igásbarmokkal, olyan mint egy törpe, mint egy játékszer. A templomok tornyai, gyárak kéményei oly aprók, mintha alig néhány centiméternyi magasak volnának. A lakóházak, egész falvak egy-egy doboz játékszernek látszanak. Hegy és völgy már alig különböztethető meg egymástól. A szántóföldek szabályos, tarka négyzetei pedig sohasem látott színpompában mutatkoznak.

Vezetőnk meséli büszkén, hogy a «Schwaben» milyen biztos jármű. Soha még egyetlen egy felszállásnál sem esett a legkisebb baj, a motorok a legkifogástalanabban működtek. Pedig már közel ötven sétautazást tett meg a léghajó. A minap gróf Zeppelin vezette személyesen a «Schwaben»-t Friedrichshafenbe és vissza és már egy berlini utazásra is mer vállalkozni.

Csendesen és biztosan siklunk tovább, nem érezzük a legesekelebb rázkódtatást vagy mozgást sem. Még a motorok berregése sem hat zavarólag, mert itt a magas légi régiókban eltompul a zaj. De úgy látszik annál inkább felriasztja járművünk zaja az alattunk élő világot. A piciny törpe emberek alattunk kirohannak házaikból avagy abbahagyják a mezei munkát. Mindenki integet, üdvözöl bennünket kendőlobogtatással. Mi szívélyesen viszonzozzuk ez üdvözléseket. Jankee úr közlünk a legbüzböbb, mert ő folyton lobogtatja házája csillagos zászlaját. Az iskolásgyermek is mennyire izgulnak; teljes erejükkel rohannak utánunk és — minő balga kísérlet! — elkísérni próbálnak bennünket röptünkben.

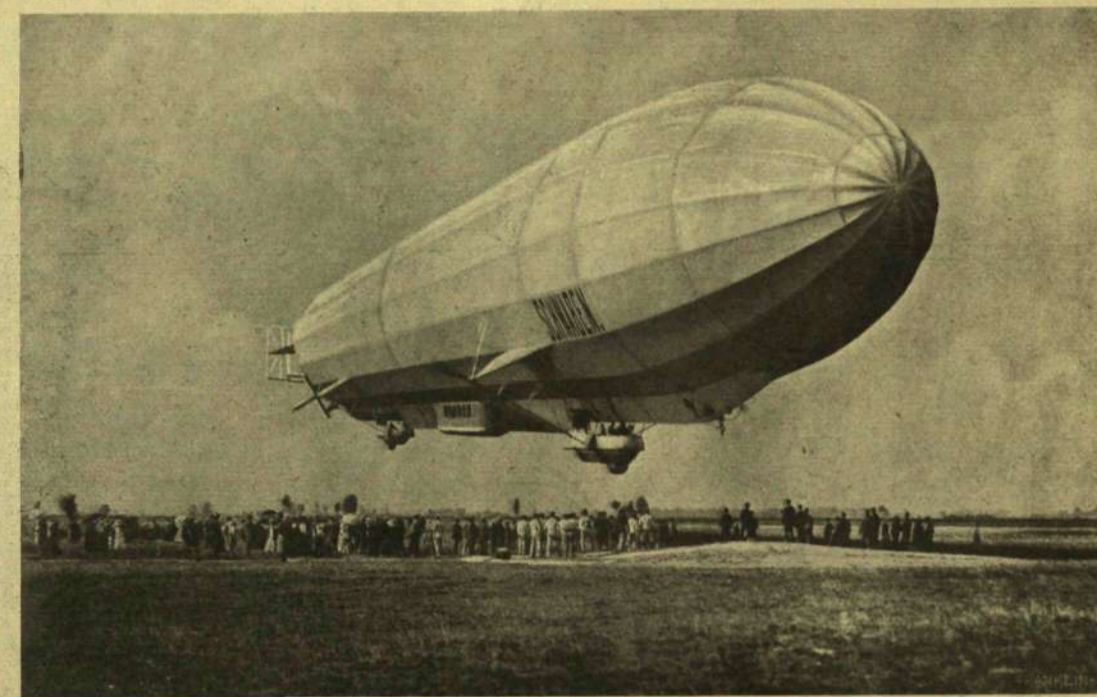
Felelmetes izgalmat okoz azonban léghajónk az állatvilág körében. Ijedezve térnek ki előlünk a madarak. A háziállatok ösztönét pedig felriasztja az ismeretlen hatalom, kutyák, macskák, házinyulak, de még inkább az apró szárnyasállatok felzavartan, mintegy bolondul rohannak ide-oda és csupán akkor csillapodnak le, ha léghajónk tovatűnt és a motorok zaja eltűnt. Ördögös, gyors utazásunknál ez persze csak pillanatok műve. De alulról a motorcsavarok fordulatai pokoli, félelmetes zajnak halatszanak, mi itt fenn a magasban azonban csak egy tompított berregést hallunk.

Időközben megjelenik a léghajó-vendéglő pinczére egy hosszú étlappal. De étel és ital iránt kevesebb kereslet nyilvánul meg, mint az elengedhetetlen — képeslevezőlapok iránt. Tucat számra irunk ilyeneket. A bélyegző («An Bord Schwaben») tanúsítja, hogy a léghajó fedélzetén íródtak eme ritkaságzámba menő «anzixszok». Igen furcsa módon történik a postai továbbítás. Egy csomó levelezőlapot

nyába kanyarodunk. Strassburg felett tilos a repülés. Stratégiai okokból, nehogy illetéktelen szem kikémlelje az erődítményeket. Nemsokára elérjük a Rajna partját és jó ideig a kacsaringós folyam medrét követjük. Alant az országútton katonaság menetel. Tüzekek vontatják ágyúikat. A léghajónkon levő három katonasízt integet sárga sapkájukkal. A lent haladó tisztek távcsövön át felismerik

fülkét, miután még visszakérjük — emlékül — a menetjegyüket. A léghajó-vendéglő összes étlapjai is eltűntek — ugyancsak emlékül. A fényképész úr átadja nekünk a kész «anzix» kártyákat, melyek tucat számra kelnek el. Még a léghajó-csarnok vendéglőjében iszunk áldomást a két órai légi utazás szerencsés sikerének örömeire. Azután búcsuzunk a «Schwaben»-tól.

Fialla-Döri Ottó.

A «SCHWABEN» LÉGHAJÓ AZ ELINDULÁS PILLANATÁBAN.

A KELETINDIAI KORONÁZÁS.

A jelenlegi angol király, V. György az első, a ki megkoronáztatja magát India császárájának is. Az angol imperialisztikus politika történelmi jelentőségű ténye ez, dokumentálása annak a fontosságnak, melylyel India, mint a világbirodalom legerősebb oszlopa, bír s bizonyára egyúttal kedvezés is a hinduk népének, szorosabba fűzése a hódítókat és meghódítottakat összetartó kapcsolatoknak. E mellett a legragyogóbb, legnagyobb pompájú látványosság, a mit csak Kelet színes fantáziája ki tud gondolni.

India legnevezetesebb városai: Bombay, Delhi, Nepal lesznek a decemberi események ragyogó színhelyei. A királyi pár december első napjaiban száll partra Bombayban, a honnét a régi Mogul-városba, Delhibe indulnak.

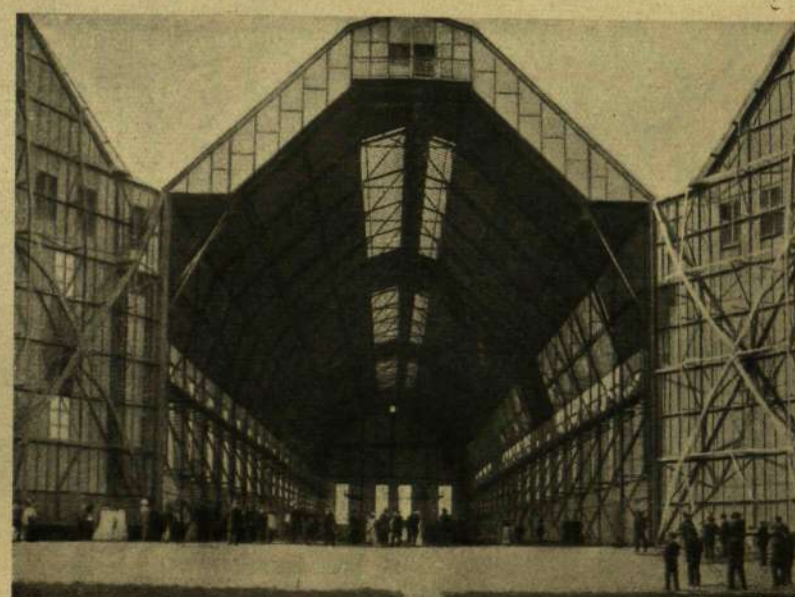
December 12-ikén megy végbe a «Palace»-ban, az ódon császári palotában a koronázás szertartása.

Legragyogóbb eseménye a delhi-i ünnepségeknek az a pazar fényrel rendezett felvonulás lesz, a melyhez hasonló káprázatosat még alig rendeztek. Hatalmas, arkádszerű épületekkel körülvett területen gyűl össze Indiának minden számottevő egyénisége, a maharadszák ragyogó kíséreteikkel, az angol alattvalók tömegei, India minden részéből odaseregelt lakói, a csapatok, stb. A legutolsó durbar alkalmával több millió ember gyűlt itt össze. Előzetes becslés szerint négy-öt millió emberre számítanak a mostani durbar alkalmával. Ez a kolosszális tömeg azután körmenetben fog a régi császárváros utcáin felvonulni.

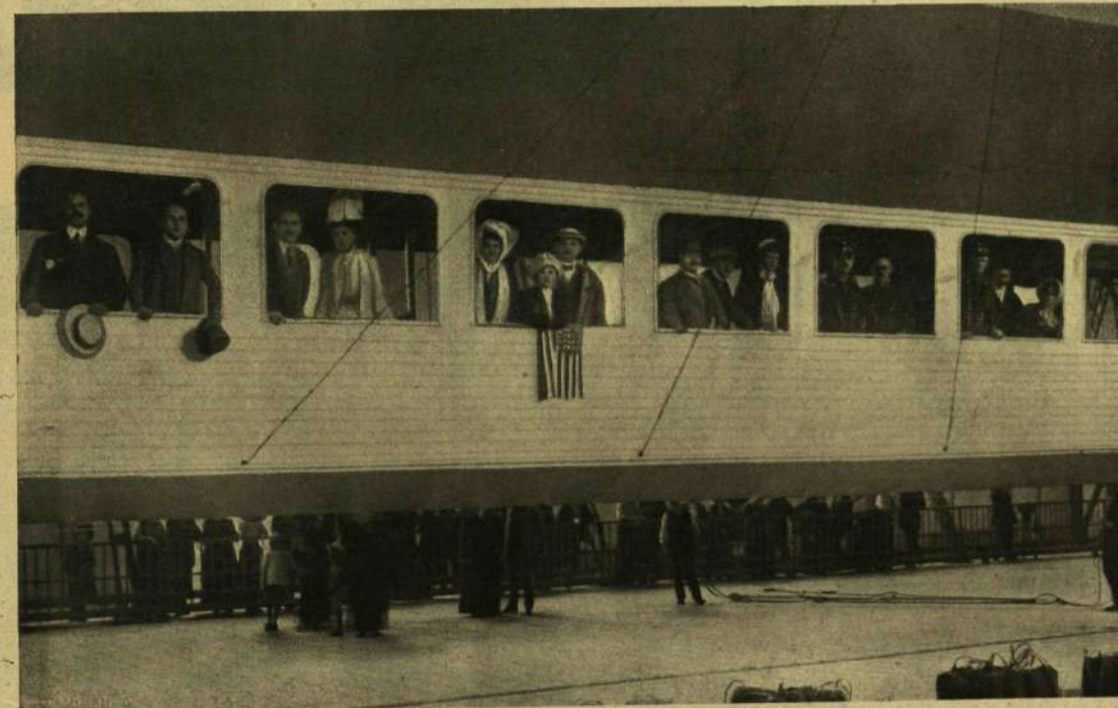
Ha Anglia a maga katonai pompájával, európai szertartosságával mindent el is fog követni, a mire csak képes, mindez el fog halványodni ahhoz a mithikus, képzeltföldi ragyogáshoz mérten, a mit az indiai maharadszák fejtenek ki. Több ezer főből álló kísérettel jelenik meg mindegyikük az ünnepségen s hogy ezek a «kis- királyok» a pazar fényűzésnek, keleti ragyogásnak minő gazdagsággal rendelkeznek, elég, ha felemlítjük, hogy Neizam, Haidarabad elhunyt maharadszájának évi jövedelme száznegyven millió rupia volt. Egy másik maharadsza koronája, melyet néhány éve készítettett, négy millióba került.

A «SCHWABEN» ZEPPELIN-FÉLE LÉGHAJÓ UTASFÜLKÉJÉNEK BELSEJE.

A LÉGHAJÓCSARNOK BADEN-OOSBAN, A HONNAN A «SCHWABEN» INDULNI SZOKOTT.

A «SCHWABEN» UTASFÜLKÉJE AZ UTASOKKAL.

egy borítékba teszünk, hozzátéve néhány Pfennig borralalót a becsületes megtaláló részére. Ezt azután a borítékot megkérjük, hogy szíveskedjen a borralalót megtartani, a levelezőlapokat a postához juttatni. Községek felett elrepülve kidobjuk azután a «postát». A lakosság az ilyen kidobott és meglelt léghajópostát lelkiismeretesen továbbítja.

Hirtelen megerősödik a motorok berregése. Mosolyogva mutat vezetőnk egy teljes menetsebességgel haladó vonatra. Léghajónk egy-két kecses fordulást végez és a vonat mögött vagyunk. Csak most értjük meg a motorok erősebb berregését. Mind a három motor van meg-eresztve és vad hajszával igyekszünk utólni a robogó vonatot. Az ódi jármű, a vasúti vonat, néhány pillanat alatt elmarad mögöttünk. A mi három motornak együttesen 90—100 kilométer sebességgel hajt bennünket tova. Vasutak még ilyen sebességre nálunk nincsenek berendezve.

Alattunk ezalatt tucat számra tündeznek el a falvak. Megpillantjuk a Vogézek csúcsait, közeledünk Strassburghoz. Távcsöveink már felkutadják a strassburgi Münster karsú tornyát, a mikor egy hirtelen fordulattal a Rajna írá-

a bajtársakat s tiszteletgömböket az egész ezredet. Azután átrepüljük Rastatt városát, melynek megszűnt vára, temérdek erődítménnyel, tornyokkal és sánczaival gyönyörű látványt nyújt. Gagenaut is elhagyjuk. Ott egy hatalmas automobil gyár udvarán sok száz automobil látunk összezsúfolva. Olyan aprók, mintha pléhjátékszernek készülték volna. A gyár munkásai felmászhatnak a háztetőre, hogy integethessenek fel hozzánk. Még a híres ifferheimi versenypálya felett repültünk el. Egy bekerített virágágyának látszik a versenytér, apró építményeknek a hatalmas tribünök. A népfényben csak úgy ragyognak motoraink csavarjai. Léghajónkat pedig híven kíséri hegyen-völgyön át a saját árnyéka. Hogy milyen picinynek látszik ez három motornak, mily magasan repültünk tova.

Ismét feltűnik a távolban Oos, a léghajó-csarnokkal. Nemsokára látjuk a repülőteret és a kikötési helyen egy óriási jelzést: egy vörös színű kendőt fehér kereszettel. Oda szállunk alá, gyors siklórepülésben. Azután megállítják a motorokat, kidobják a köteleket és száz kéz vonszolja a «Schwaben»-t a csarnokba.

Nagyszerűen kielégítve hagyjuk el az utas-

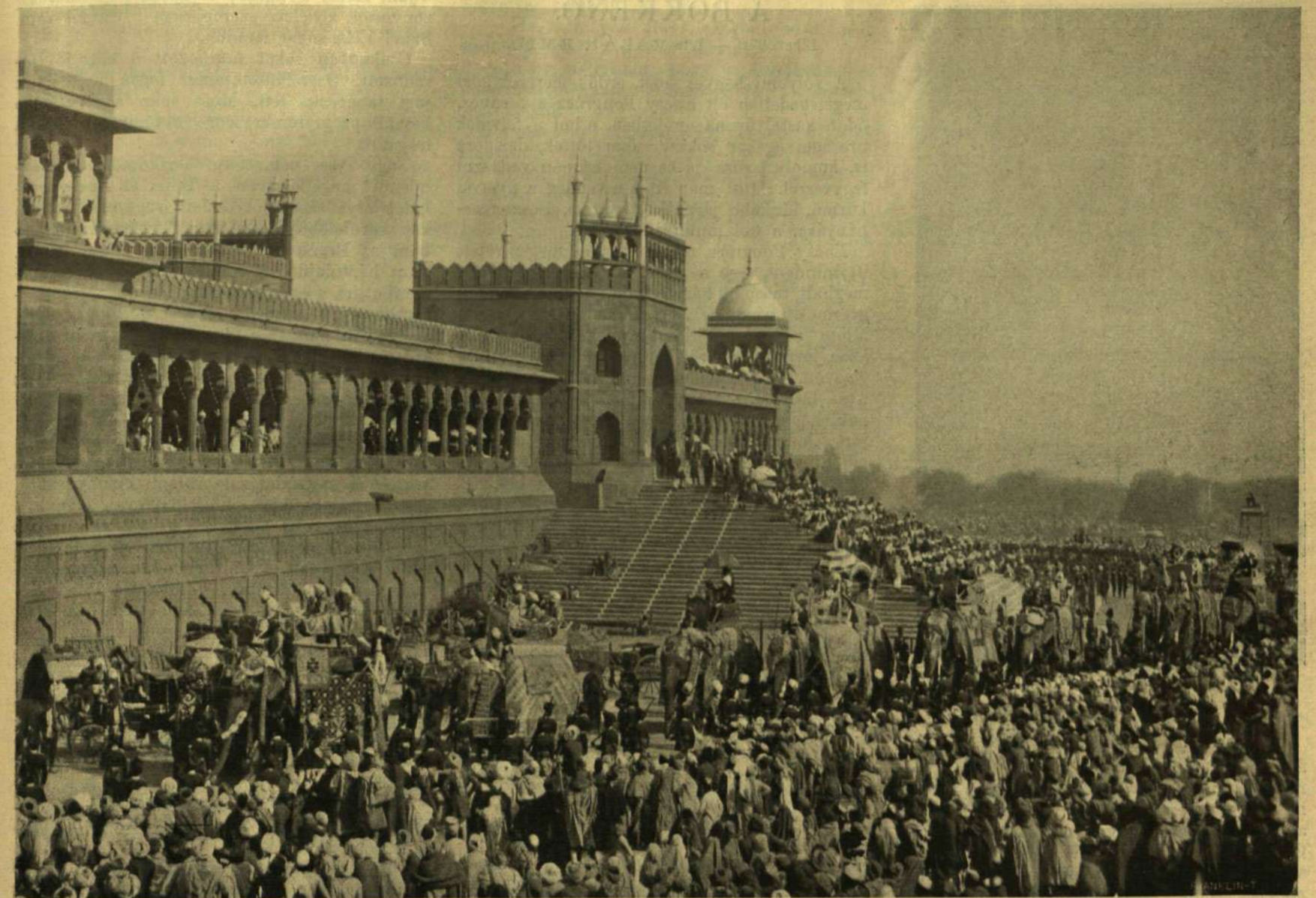

GYŰLEKEZÉS A FELVONULÁSRA.

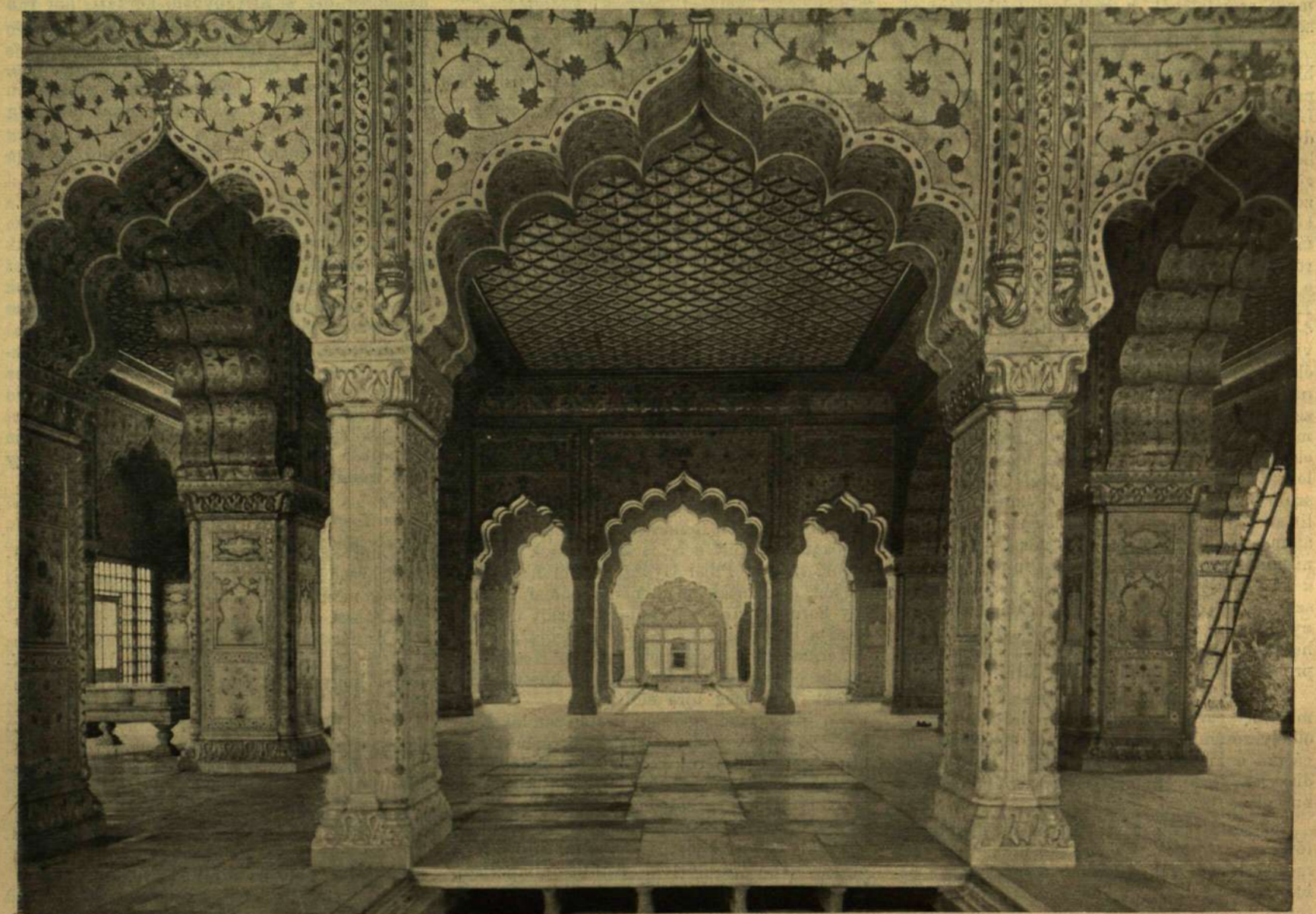

A LEGUTÓBBI, 1906-IKI DURBAR, MELYEN A MOSTANI KIRÁLY MÉG MINT WALESI HERCZEG HELYETTESÍTETTE VII. EDVÁRD KIRÁLYT.

AZ 1906-IKI KELETINDIAI KORONÁZÓ ÜNNEPÉLYEK.

A FELVONULÁS ELEJE.

A DELHI CSÁSZÁRI PALOTA TRÓNTERME, A HOL A MOSTANI KORONÁZÁS LESZ.

AZ 1906-IKI KELETINDIAI KORONÁZÓ ÜNNEPÉLYEK.

RÁTH GYÖRGY SÍREMLÉKE.

Maróti Géza szoborműve

Ezüstszürke égbolthoz, mint háttérhez lágyan simuló kékszürke felhő, a melyből gyönyörű nőalak bontakozik ki ködkép gyanánt, — ilyenek láttam vasárnap, az ünnepies felavatás alkalmával, Maróti Géza művét, melyet Ráth György néki készített vele megboldogult férje számára. A kerepesi-úti temető főútjától nem messze, szellős, fákkal szegélyezett helyen áll. Eszméjét a művész az elhunyt életének sarkpontjából, a művészet iránti szeretetből merítette. A kivitelhez szükséges ihletet pedig a maga szeretetéből, a melylyel Ráth iránt viseltette.

Egyszerű koczká fölé, melyet kétoldalt a bírói tevékenységre czélzó, szalaggal átkötött pálczákból alkotott motívumok, elől pedig Lippich Elek tollát dicsőítő e szép sírelirát díszítik: „Az igazságnak és a szépségnek élt. Hit lakta szívét és nagy akarat. Tett és ösztönzött; szebb jövőt remélt. Minden java a nemzeté maradt”, csonka piramisalakú tömeg emelkedik, rajta három életnagyságnál nagyobb, fátályfedte testű nőalak. Elöl kiterjesztett karokkal, mintegy a mennyekbe repülni készen, a Festszék, balról a Szobrászat, jobbról az Építőművészet. Hároman együttesen, végével a 4-ik oldalra boruló nehéz koszorút és babérfüzért visznek, a dicsőség babériját, melyet az elhunyt életével kiérdemelt. Talpig érő, félig lecsukott, pillérszerű szárnyakkal, e nőalakok fejlett, de azért minden érzéki mellékizőt mentes formákkal, a reliefek mesteri kezelése folytán, elfeledtetik velünk a kő súlyos, merev tömegét; lebegve járnak látszanak és mégis állanak, azaz szobrok, melyek az egész emlékműnek stabilitást kölcsönöznek. A halál megsemmisülése, álom-e, vagy egy új élet küszöbe, — ki tudná megmondani? Ezt a kérdést intézi hozzánk a három alak titokzatos szeme, melyekről azt sem tudjuk, lehunyta-k, nyitottak-e, csak annyit látunk, hogy nem alvók, még kevésbé halottak. Oly sikerült megoldása ez egy nehéz problémának, a minőt ritkán látni.

Az emlék imént leírt főtömegéhez félkörű márvány párkány csatlakozik, virágos edények elhelyezésére alkalmas tartókkal, szegélyül szolgálván a krypta fedelének, melyet Róth Miksa díszkrét színű, nemesen egyszerű mozaikkal burkol.

Sok-sok síremléke van már, sajnos, a székesfőváros halottaskertjében; közülök nem egy mester kezére vall s méltán megérdemli a beható figyelmet. Ráth György is ezekhez tartozik. Egyben azonban fölötté áll valamennyinek: ez a poézis.

Radisics Jenő.

A BÖKKENŐ.

Elbeszélés. — Irta KAZÁR EMIL.

A zólyomi hegyek közt, erdők, bércek közt megelegedten élt Encsy Pongrácz a tornyos, ódon kastélyforma épületben, a hol a felvidék uraságai egykor sokszor összejöttek, dárúdóra is, komoly szóra is és nem csupán vadászni fegyverrel. Most már ritka a vendég a gyetvai kurián. Inkább járnak Zólyomba, Besztercebányára, a hol mulatni lehet.

Encsy Pongrácz megszokott és megszeretett itt mindent, úgy a hogy van. Felesége korán meghalt, második házasságából nem lett semmi; gyermekei nincsenek. Gazdálkodik és vadászik. Mióta pedig a keresztlányja felnőtt, mindig azon járta az esztét, hogyan adhatná férjhez. Nagyon, de nagyon jól szeretné férjhez adni. Arva lány ez a Kátai Emma. Sokan emlékeznek, hogy Encsy Pongrácz valamikor tüzesen járt Emma mamája után, a mikor az még hajadon volt, de a lány mást választott. Az egykori ismeretségből aztán komaság lett.

— Ez a kis vagyonom is itt van. Mire jut, kire jut, ki folytatja, — mondogatta többször Encsy a plébánosnak, a ki bizalmas jó barátja volt. — Rághagyhatnám a keresztlányomra, de leányon a gazdaság nem tenyészik tovább. Volt Encsynak rokonsága, de távoli. Nem ismerté őket. Egynek hallotta a híret, az újságokból is olvasott róla, mert politikus volt és irrogott.

— Azt szeretném legjobban, ha az örökösöm az Emma férje lenne.

Ezt is a plébánosnak mondta Encsy Pongrácz, a ki ezzel az ódi megoldással és a végrendelettel napról-napra többet foglalkozott, és ismerőseinek mindig erről beszélt.

— Kedves páterkám, — szolt egy este fölötté komolyan a plébánoshoz, a kit fölkeresett. — Minden nap nyughatatlanabb vagyok. Valami előérzet szorongat. Mondhatom, gyötör. Azt a zindelyes házat, a szalás erdőt, a bokrokat, a lejtős legelőn előtörő szürke kősziklákat, a patakat, meg a csendet háborgató fűrészmalmot nagyon sajnálom. De hát itt kell hagyni, úgy-e jó papom? Eljünk, mintha örökké tartana az életünk, de legyünk készen, hogy holnap már végünkhez érünk. Erről szeretnék ma este veled beszélgetni sok mindent. Cibula majd utánam jön, hogy a holdvilágnál haza kiserhessem.

II.

Pilisi György, 32 éves úr, a legnagyobb meglepetéssel olvasta Budapestben egy zólyomi ügyvéd levelel, hogy Forróencsi Encsy Pongrácz elhalálozván, gyetvai ingatlanait (kastély, erdőség, legelő, tehen, juh, szántók, fűrészmalom, kőbánya) ráhagyta, ő rá hagyta, a ki Encsy Pongráczot nem ismerte, a nevét nem is tudja, honnan hallotta.

Pilisi György nagyon törtető fiatal ember volt s a politika apró hullámai egyszer-kétszer fölvetették már mint képviselőjelöltet. Éles ellenzéki czikkeivel tünt fel. A főváros külső kerületeiben sok öblös beszédet tartott az elvek szentségéről, a 48-ról, a Habsburgoktól, az osztrákok utálatosságáról, a rongyos gyerekek felruházásában rejlő humanizmus magasztosságáról. Rendesen nagy politikai válságokat jövendölt, s be is következtek oly válságok, melyek Pilisi Györgyöt sem hagyták a helyén, átsodorták az ellenzéki pórusra, a hol egy kormánypárti kerületben készült újjászülni a politikai renaissance lobogója alatt.

Természetes, hogy nem minden igazságtalanság nélkül olvasta a zólyomi ügyvéd hosszú érte-
sítését. Újra meg újra elolvasta.

— Most már egészen tisztán emlékezem, hogy az Encsy név nemcsak a forróencsi vasúti stációról ismeretes előttem, — elmékedett képviselőjelöltés házaftas gondjai közepette is Pilisi György a zólyomi közbeszólásról. — Encsy, Encsy a tiszteletreméltó ősi atyafiság listájából ime kilép, testét ölt. Hm, mit is beszél? Gyetvai birtok. Kitűnő állapotban. Csorda, juhnyáj, fűrészmalom. Összevissza tizenhatezer korona évenként tisztán. Ah, Encsy Pongrácz! Látdok, kedves atyámia, ha az ember rokon, a gazdátlanul maradó vagyon utó-
jára is csak megtalálja az atyafiságos közeledés módját akár végrendeletileg, akár pör

útján. Encsy Pongrácz atyámia figyelmét bizonyosan közéleti szereplésem hívta föl rám. Szja! Elég sokat fáradozok.

Csakugyan sokat fáradozott s elég jól fáradozott. Összekötéseinek fogva egy bank jogi tanácsosa lett. Most épen a kerületébe készült programbeszédre s tömérdek levelet irrogott.

Nagy Iván nemzetiégi lexikonából kétség-telenül megállapítván a Pilisi és Encsy családok atyafiságát, jókedvűen irrogta a leveleket kerületébe. Segített a levelezésekben jó barátja, Érpáli Peti is, a ki mindenre ráért, mint háztulajdonos, mellesken egy pár szindarabot írt, s egy vigjátéka épen most jól meg-
ragadt egyik szinpadon.

— Peti pájtás, — így szolt hozzá az örökös és képviselőjelölt, tájékozásul a zólyomi ügyvéd értesítéséhez, — tehetnél nekem egy kis szívességet. Engem a választás lakságba vetett, ki tudja meddig. Boldog emlékü atyámia, Encsy Pongrácz gyetvai birtokáról fogalmam sincs. De ha már az enyém, mielőbb szeretnék megtudni róla valami bizonyosat.

— Annyit tudok, hogy Gyetván laknak a világ legnagyobb tótjai, — szolt közbe az író.

— Na lám! A míg átveszem az örökséget, addig gazdátlan. Előbb azonban a mandátumot szeretném átvenni, — folytatta Pilisi kellemes izgalommal. — Elmehtnél oda Peti, körülnéznél, egyet-mást megtudnál, az érte-
sítéseddel csillapítanád a kíváncsiságomat.

Engem a politika el nem bocsát, én is tartom szép hazánk egyik kerületének üstökét, Neked pedig vidáman játszszák a szindarabot, nem kell okvetlenül mutogatnod magad a közönségnek, mint nekem. Menj el barátom Gyetvára.

Érpáli Peti ösöpet sem vonakodott, hanem elment megnézni, hogy mi is hullt olyan könnyen barátja ölébe.

Abban ám nagyon csalódott, hogy ő majd olyan könnyen megtud mindent, a mit tudni kell, mint a hogy faluhelyen megtud az ember a falu veséjéből és zuzajából akármit, csak belül a korsmába és diskurálni kezd. Ha az ember ott a Kriványban kérdezi, hol van Gyetva, azt felelik, hogy itt is, ott is, szanaszét mindenfelé, óráig lehet kóborolni mér-földeken át, az mind Gyetva a hegyoldalon, az erdők tövében, a sziklák közt, a patakokon innen és túl. Három-négy házikónál több alig épült egymáshoz közel, a többi emberi lakás, putri messzire vonult meg egymástól, mintha kerülnek a szomszedságot.

Úgy is van, hogy kerüli itt mindenki a másikat. Azt mondják, azért, mert volt idő, mikor a Bakony egykor híres virtusa csak jámborság az itt uralkodott tulajdonságokhoz képest. Roppant rossz, alattomos szomszédok lettek volna a derék gyetvaiak, senki sem szeretett a másik szomszédja lenni, ha netalán a malaczeit, tyúkjait, krumplijait félti. Megesik, hogy éjjel az üres bocsokornak is lába támad, ha nem őrzi a kutya. Így hát szépen elhúzódtak egymástól az emberek és úgy érzik jól magokat, ha a szomszédról csak jó messziről, a házikó füstjéről tudják meg, hogy még mindig él.

III.

A hol Érpáli Péter leszállt a vonatról, egyszerű vasúti állomás volt a gyepon. Semmi község nem mutatkozott a közelben, csak egy pár kőház. Az egyik a népiskola; az a nyálas országezimer és az eresz alatti felirata hirdeti ezt róla. A másik házról is elolvashatni, hogy m. k. csendőrlaktanya. A harmadik épület kérdedik, hogy gazdasági szeszgyár. A negyedik épület ágasokn nyugvó heszű deszkaszín, faraktár. Vendéglő, korsma nincs.

— Messze a gyetvai kastély? — kérdezte Érpáli a páros zsandártól, a fényképező gépet a gyomrára helyezve.

— Két óra szekérral, gyalog egy jó óra. Tüskén-bokron rövidebb az út.

— Nem lehet szerket kapni?

— Itt csak az uraságnak van szekere s azt előre meg kell rendelni. A kastélyba megy uraságot?

— Csak szétnézni jöttem, — szolt Érpáli, fejét rázva. — Merre is esik az a kastély? A zsandárok az irányba mutattak. Érpáli az

állomáson hagyta a könnyű podgyaszát és nekiindult. Még dél sem volt.

A két zsandár utána nézett és kicsinylőn szóltak meg az egyik:

— Nem kívándorlási ágens. Valami pesti ember. Mars!

Érpáli fűtörészve ment odább. Az idő pompás, a levegőben a mező, erdő balzsamos édes illata. A nagy, szalás tótok, a kikkel útközben találkozott, motyogva köszöntöttek. Beszélni azonban nem tudott velök. Az elsőt favigyók közepében játszó, kecskeörző szöszke, pöndelyes gyerekek is csak bámeszködtek, ha hozzájuk szolt, de nem feleltek.

Délben egy völgybe jutott, s még elég távolban megpillantott valami úri lakot. Kitalálta, hogy ez a gyetvai kastély. A Kodak-gépet ráirányozta és megörökítette az új tulajdonos számára az első benyomást.

Itt állott mindjárt a szekérút szélén egy kovácsműhely, de a deszkatetőből czéger is volt kítűzve. Három tót fuvaros pálinkázott, míg a kerekeket vasalták.

A pálinkát egy galicziai jövevény mérte. Érpáli megörült neki, mert beszélhetett vele nemetül. Kérdezősködött is, s a korsmáros tovább adta a kérdést a tót fuvarosoknak és tolmácsolta a választ.

— Sajnálják a meghalt gyetvai uraságot?

— Csak azok ismerik egymást, a kik közel laknak. Távol lakó szegény ember minek menne a kastély kapuját bámulni.

— Szép volt a temetése?

— Az urak, ha érzik a halálukat, elmennek meghalni a városba, Zólyomba, Losoncra, még inkább a szép Besztercebányára. Onnan temetik el őket.

— Van-e itt pap?

— A besztercebányai püspök gondoskodik rólkunk, hogy vasárnap misét, prédikációt hallgassunk. Temetés ritkán esik, mert soká élünk. A keresztelőt dróton üzenik meg a kastélyból Beszterczére s jön a pap. A mostani plébános sokat lakik itt, mert jóban él az urasággal.

Érpáli Péter még közza hírt sem tudott meg. A zabvetés közt megmutatott úton folytatta útját a kastély felé, nézegetve az óráját, hogy az időből kifussa alkonyatig az állomáshoz való visszajutás.

Jókedvűen haladt odább. A nagyváros tikadtsága után ez a tiszta levegő szinte megittasította. A lankás oldalokról szénéző szeme folyást gyönyörködött. A hűstő szello előtt levette kalapját, dalolt s a mesgyén a mint előre ment, játéknak vette, hogy a szöcskék ezrei patognak föl előtte és menekülnek tőle.

A kastély lent a völgyben már egészen kibontakozott előtte. Köröskörül bordás falak öveztek, mint valami várat. A falon belül nagy fák zöld fodrai közül sötétlett ki a kastély, egyik része emeletes. Az egymástól távol eső ablakok zöld zsalui megfiatalították és vidámbabbá tették az épület ódon komorságát.

— Elcserehném a budapesti bankterhelte házammal, — kiáltott a fiatal ember, kibem mint iróban romantikus érzések fejlődtek. — Gyere Kodak!

A kastélyt övező falakon kívül néhány gazdasági épület, a pataknál egy malom, arrább a fatornyú templom épen betölti a szűk völgy közepét. Szétszórvá a kis házak, tehenek, juhok fehér pettyeknek tűnnek föl. Itt-amott kéklő kis füstbokréták adnak életjelt. Embri hangot nem hallani.

A szirtes út a kastélyhoz visz, a szürke, sárga vetést kerülgetve. Arra feljebb erdők széle, mintha roppant párnákkal volna kárpótolva a hegy teteje. Onnan a szirtdarabok, kődűcek és bokrok közt másik út ereszkedik alá.

Valaki jön ott, vadásznak látszik. A vizslája előre szaladt egyenesen Érpálihoz, de nem ugatott rá, csak szimatolta. A vadász előbb ért az út kereszteséhez, ott megállt s kalapjával előre köszöntötte a fiatal embert. Uri embernek látszott. Vadásztáskájáról egy elejtett nyúl lógott le.

— Ez az út egyenesen a kastélyba visz, — szolt a vadász, — máshová nem is lehet rajta jutni. Együtt folytathatjuk útunkat.

— Idegen vagyok, Pestről jöttem, — válaszolt Érpáli készsörítés közt. — Egy kis ki-

rándulást teszek minden igazi ezél nélkül. Ez a gyetvai kastély?

— Ha már épen nevet akarunk adni neki, mondjuk, hogy a gyetvai kastély.

— Úgy hallottam, hogy a tulajdonosa a napokban meghalt, — kezdte meg a társalgást Érpáli.

A vadász figyelmesen végig nézett a fiatal emberen.

— Encsy Pongrácz, így hívták úgy-e uram? — folytatta tovább Érpáli.

— De ki beszélhet Pesten Encsy Pongráczról, ki tudhatja Pesten, hogy meghalt? Az öreg sohasem zavart vizet.

A vadász így felelvén, most még jobban szemügyre vette az idegent.

— Ha egy ilyen szép birtok tulajdonost cserél, arról bizony beszélnek. Én a vasúton hallottam.

— Úgy? — mondta erre a vadász valami inkvizitori pillantással. — A vasúton? Uram, én Sztaricsék János vagyok. Gazdatiszt. Az Encsy gazdatisztje. Sztaricsék. Uram, meghívom.

Érpáli Péter szívesen bemutatta magát. Örült, hogy már az első lépésnél ilyen ismerettséget kötött, mely czéljához viheti és barátja természetes kíváncsiságát kielégítheti. Jókedvűen ment Sztaricsék mellett, sokat kérdezősködött a hegyek közti életéről s vidámsága a lelkesedésig fokozódott beszéd közben.

Sztaricsék szeretetreméltón feleltetett, mint valami kalauz magyarázott és mutogatott. Ez a kis patak az erdőn túl már jókora fűrészmalmot hajt, de gőzgépet kívánna a faüzlet. A hol a hosszú kemény füstöl, az vashánya. Abból szintén többet lehetne csinálni. A kőbánya is jól fizet. Vaj, túró, sajt ma még csak Zólyomig, Besztercebányáig jut el, de Pestre is elviheti a vasút.

— Jó gazda volt Encsy Pongrácz?

— Igyeksző.

— Tizenhatezer korona évi jövedelem, úgy-e, körülbelül ennyit jövedelmez a birtok, — izé — uram. Nehezen tudom megjegyezni a nevét.

— Tessék úgy mondani, bátyám.

— Mondja kérem, bátyám, tizenhatezer tisztán?

— A mint én tudom, mondhatjuk bátran ennyicskére. Teher pedig nincs.

— Teringettét, szeretnék itt lakni! — lelkesedett ezeknek a virágoknak, mint az úr.

— Itt lakik? — kérdezte hirtelen Érpáli és feszesen kinyújtotta magát.

— Nem. Csak néha látogat el. Menjünk most már pihenni a forró déli napról.

A kuria egyszerű úri lak volt, de megnyerően barátságosan. A félholdalaki nyílásokkal ellátott tornácra vezető lépcsőn egy öles ember jött le nehéz lépésekkel. Rövid volt a nadrága, rövid a kabátja uja, a képe pedig fehér vászonba kötve.

Na Cibula Misu, megint fáj a fogunk? — kérdezte a gazdatiszt. — Érpáli úr, tessék Cibula Misuval parancsolni. Mindent ismer a háznál, mindennek tudja a helyét. Ostor nélkül elhajtja a lovakat és szivretáon tud furulyázni. Különben a kőbánya inspektora.

Cibula egyet-kettőt mozdított a fején meredten állt meg s a tenyerét oda szorongatta a bal orcájához.

— Nem tudok beszélni, — dűnnyögte a vászonkötés alól.

Sztaricsék még egy pár szót váltott Cibulával, aztán fölvezette a vendéget. A nagy Cibula Misu valami szomjuhoz bámeszködással nézett utánok, aztán meg maga elé a levegőbe és elkezdte csóválgatni a fejét.

— Ahá, ahá, a vendég Pestből, — motyogott s leoldta a képről a kötést s az izzadt homlokát és nyakát kezdte törölgetni a vászonnal.

A legújabb magyar csodagyermek Gyárfás Ibolya hegedűművésznő, ki legutóbb Berlinben aratott sikert.

— Mind Encsy Pongrácz ültette ezeket a fákat, — magyarázta az öreg.

— Az Isten áldja meg! Bárcsak még soká szedte volna a gyümölcsét.

A kastély belső udvara a legszebb virágoskert.

— Virágokkal is szeretett foglalkozni Encsy Pongrácz uram?

— De mennyire!

A fiatalember végig szalagált a virágok közt. Egy-egy sárga levelet elhárított; hernyőt, pondrót agyapontost.

— Érpáli úr, Encsy Pongrácznak még a szép kis keresztlányja, Kátai Emma tud úgy örülni ezeknek a virágoknak, mint az úr.

— Itt lakik? — kérdezte hirtelen Érpáli és feszesen kinyújtotta magát.

— Nem. Csak néha látogat el. Menjünk most már pihenni a forró déli napról.

A kuria egyszerű úri lak volt, de megnyerően barátságosan. A félholdalaki nyílásokkal ellátott tornácra vezető lépcsőn egy öles ember jött le nehéz lépésekkel. Rövid volt a nadrága, rövid a kabátja uja, a képe pedig fehér vászonba kötve.

Na Cibula Misu, megint fáj a fogunk? — kérdezte a gazdatiszt. — Érpáli úr, tessék Cibula Misuval parancsolni. Mindent ismer a háznál, mindennek tudja a helyét. Ostor nélkül elhajtja a lovakat és szivretáon tud furulyázni. Különben a kőbánya inspektora.

Cibula egyet-kettőt mozdított a fején meredten állt meg s a tenyerét oda szorongatta a bal orcájához.

— Nem tudok beszélni, — dűnnyögte a vászonkötés alól.

Sztaricsék még egy pár szót váltott Cibulával, aztán fölvezette a vendéget. A nagy Cibula Misu valami szomjuhoz bámeszködással nézett utánok, aztán meg maga elé a levegőbe és elkezdte csóválgatni a fejét.

— Ahá, ahá, a vendég Pestből, — motyogott s leoldta a képről a kötést s az izzadt homlokát és nyakát kezdte törölgetni a vászonnal.

IV.

Érpáli jót pihent a séta után. A mint fölkelte és az ablakhoz állt, mindjárt meglátta az öles tótot, a ki mintha csak rávigyázott volna, rögtön észrevette s kézmozdulatokkal adta tudatúl, hogy valamit akar mondani. A képe most is be volt kötve. A másik perczben bekopogtatott Cibula és elmondta szenvedő hangon, hogy a vendégszobát már berendezték, a podgyaszt is elhozták a stációról.

— Cibula barátom, mi maga ennél a háznál?

— Minden. Úgy hívják engem: inspektor

külbánya inspektor. Nagyságos úr úgy mondja, káposztakó inspektor.

— A megboldogult uraság idejében is itt volt maga, Czibula?

— Ahá, ahá! — nyöszörgött Czibula Misu, a jobb orcájához nyomva a tenyerét és összegörnyedve.

— Most meg már a jobboldalon is fáj, szegény atyámia? — szánakozott Erpáli Péter, eszébe jutván, hogy Czibula az előbb baloldáról fájdalmaskodott.

Czibula valóságos indulatrohammal rázta a fejét, hogy úgy van, jobbról is fáj és minden csapások eltűrésére elszántnak tüntette föl magát.

— Mi, mi uracsám? Régen itt vagyok. Jaj!

— Mikor is halt meg az uraság?

— Jaj nagyságos uracsám! Fáj.

A beszélgetést abba kellett hagyni, mert Czibula valósággal kilódott. Sápítózva vezette a szobájába Erpált, a ki egy szempillantással meggyőződött, hogy nagy figyelemmel gondoskodtak róla, virágot is tettek az asztalára.

A másik pillanatban Sztaricsek már megjelent a vendég üdvözlésére és máris érkezett hírlapokat hozott.

Az ebédnél csak ketten ültek az asztalnál. Hivatta Sztaricsek a plébánost is, de Czibula mentegetőzést hozott, rövidet, határozottat: nem jön. Sztaricsek és Erpáli az ebédnél, főképp pedig ebéd után egészen összebarátkoztak. Kint, hogy Sztaricsek sokat jártak a világban, elég ismeretük van, Erpáli Péter pedig hegedülni tud. Úgy eltöltötték a délutánt, hogy Erpáli el sem utazhatott, mert a vonat nagyon alkalmatlan órában indult.

— Erpáli öcsémuram, megpróbálok holnap, hogy még tovább is itt maradjon.

Másnap reggel Sztaricsek befogatott azzal ültette a kocsiába a véletlen vendéget, hogy ma ugyan megint nem lesz idő megérkezni a vasúti állomásra. Bejártak mindent, erdőt, hutát, bányát, fűrészmalmot. Sztaricsek bizonyos kérdéssel mutogatott és magyarázott mindent. Alkonyatra egész jóbarátok lettek.

— Erpáli uram, édes öcsémuram, — szólt este észrevehető töprengéssel Sztaricsek, — nagy kö nyomja a lelket, könnyíthetne rajta.

— Én, bátyám? Hát meg nem tenném, ha tőlem függne?

— Ha elmenne Besztercebányára, fölkeresné Kátai Emmát, a ki még nem tud semmit Ency Pongrácz haláláról.

— Nekem kellene megmondani, hogy meghalt? — kérdezte Erpáli.

— Nem, nem azonnal. Előbb megismerkednék vele öcsémuram, Klismerné, hogy vajon elbírná-e a rossz híreket.

— Ency Pongrácz gondoskodott a kereszt-lányáról, hagyott neki valamit? — kíváncsiszkodott Erpáli.

— Nincs szó róla a végrendeletben, a neve sem fordul elő, — válaszolt az öreg úr.

— Ezt is meg kellene neki mondani? — aggodalmaskodott Erpáli Péter. — Na, bátyám, a ki ezeket megmondja, azt ugyan soha sem felejtí el az a szegény kisasszony. Minek menjek én oda befektetni magamat. Csinos a kisasszony, szépsége elég tőke rá, hogy a kamatja fejében válogasson kérékben?

Sztaricsek egy zárt fiókból fotográfiát vett elő.

— Szép, igazán szép — szólt ösztintén Erpáli s még tovább nézte az arcképet.

— Nagyon szereti a keresztapját.

— De hát hogyan maradt ki a végrendeletből? Az ember azért csinál végrendeletet, hogy akaratát érvényesítse. A boldogult talán ajándékok útján gondoskodott róla? Van valami vagyona Kátai Emmának?

— Egy régi háza, abban lakik egy jó néni-rokonával Besztercebányán. Pénz bizony nem igen van.

— Érthetetlen, ha a keresztapja megfeledezett róla.

— Ency azt hitte, hogy férjhez adhatja. Közben meghalt.

Erpáli megint az arckép után nyult. Sztaricsek mohó szomjúsággal nézett rá.

— Öcsém, Erpáli, érdemes volna, ha megismerkednék vele, — szólt az öreg úr. — Nem kellene mondani semmit még most, habár tud báni öcsém a szóval, bizonyosan

szépen előadná. De hát ilyen fontos hírral tökéletesen idegen nem állhat elő. Majd talán később, egy pár nap múlva.

— Még egy pár nap múlva is itt lennék?

— A meddig akar, éveig. Akár el se menjen.

Sztaricsek hosszan nézett a fiatalemberre és az asztalon nyugvó kezét melegen megszorította. Erpáli azt gondolta magában, hogy az öregnek fejébe szállhatott a bor.

— Bátyám, nem rokona magának Kátai Emma?

— Nem vagyok idegen hozzá, olyan bácsi féleje vagyok. Szívemen hordom a sorsát. Korán árván maradt, de a keresztapja gondját viselte, szépen neveltette. Érdemes volna megismerkedni vele. Alkonyatkor a Garam partján, az erdőszélben sétálnak a néivel. Ott a rigó szól, a másik parton pedig a muzsika. Azután elmennek a cukrászhoz. Bizonyosan ráismerne Emmára az arcképe után. Volt már Besztercebányán, öcsém?

— Nem. Jó, elmegyek a városba, úgyis szeretném átneézni a budapesti lapokat, hogy mi újság Pilisi Gyurka kerületében, meg az én vigjátékomról.

— Ha beszél Emmákkal, Ency Pongráczról csak annyit, hogy ismeri. Többet nem.

— Holnap megnézem a várost.

Sztaricsek egy csomó utasítást adott, főképp arra nézve, hogy ha Erpáli megismerkedne Emmával, mit ne beszéljen.

— Ency keresztleánya sokkal jobban érdeklő a gazdatiszít, mintsem a legnagyobb kötelességdátásával és lelkiismeretességével is meg lehetne magyarázni, — gondolta magában Erpáli, mikor egyedül maradt. Ki tudhatja az összeköttetést; de alighanem lappang itt valami, kezdek bizonyos dolgokat nem érteni. Nagyon a kedvemben járnak nekem, idegennek. Ma pedig, a mint sétálgatok, látok egy papot. Egyszer csak megfordul és valósággal sietve menekül előlem. A plébános lehetett. De mért fut tőlem?

(Folytatása következik.)

A HÉTRŐL.

A modern Pithia, kit a jövőlései természete szerint talán még inkább a modern Cassandráknak lehetne nevezni, a rendes terminusra az idén is megszólalt. Thebes asszony, a híres párizsi jósnő megint volt szives tájékoztatni az izgatott világot: mi vár rá, tehát mire kell elkészülnie a következő esztendőben.

A világ mosolyogva hallgatja a nevezetes Madame próféciáit, de — hallgatja. Sőt, legyünk őszinték, sokkal nagyobb figyelemmel hallgatja, mint a mekkorát nem röstelt megvallani. Mert úgy-e babonásnak lenni, hinni olyan tudomány értékében, a mely nyilvánvalóan kizárótt az emberi képesség világából, a huszadik században legalább is illetlenség? Jövendőmondást semmiféle iskolában nem tanítanak és ha akadna professzor, a ki kurzust hirdetne ebből a mesterségből, azt menten pártfogása alá venné vagy a rendőrség vagy az elmeógyógyító intézet.

És merné-e mégis azt állítani valaki, hogy a babona a művelt világban meghalt? Hogy az emberből a fölvilágosodás, a reális tudomány, illetve a tudomány igaz lényegének megismerése teljes sikerrel kiirtotta a hitet a nyilvánvalóan hiteltelenben? Tudunk-e annyira okossá fejlődni, hogy őszinte megvetéssel, vagy legalább is őszinte közömbösséggel menjünk el olyan dolgok mellett, a melyek nyilvánvalóan oktanok és az észszerűség minden tartalma nélkül valók?

A mi kulturális fejlettségünk megállapította, sőt régi-régi örökségek kaptak az igazságot, hogy a babonát, bármely formájában is művelni bűn, hinni benne ostobaság. A legszerűsebb, a legbevalóbb jövendőmondó is sokkal hamarabb kerül börtönbe vagy szanatoriumba, mint az akadémiába és a közfelfogás nagyon helyesen ismeri el a honorálásnak ezt a tendenciáját. De azért hirdessen csak nyilvános előadást Thebes asszony akár Párisban, akár Berlinben, akár Budapesten. Ki fog derülni, hogy egyik városban sincs akkora terem, a mely csak a felét is be tudná fogadni

azoknak, a kik a rendelkezésre lévő legnagyobb helyiségből — kiszorultak.

Nem állítjuk, bár talán ez se lenne merészség, de nem állítjuk, hogy a babona, a nyilvánvalóan hiteltelenben való hit meg nem csökkent volna az emberben, de az bizonyos, hogy az iránta való érdeklődés nem lett kisebb. Nagyobb és beszédebb bizonyították erre annál, hogy ez a Thebes asszony a huszadik században ime világhírű egyéniséggé tudott lenni, nem szükséges.

Szégény-e, nem-e, hogy ez így van, erről most ne beszéljünk. Közelebb álló földadat megkeresni ennek a jelenségnek a magyarázatát. A legkiadósabb magyarázat természetesen a legősibb. A kíváncsiság, a mely Éva anyánkkal együtt jött a földre, hogy azután tőle az Ádámok is örököljék. Az ember soha se fog megszűnni, hogy kíváncsi legyen arra, a mit nem tud és soha se lesz hajlandó beletörődni abba, hogy e tulajdonságának határai is legyenek. Bizonyosság és elképzelhetetlenség a legsodáltozottabb viszonylatban vannak egymással az ember gondolati életében. Semmi se bizonyosabb a halálnál, de van-e ember, a ki e bizonyosság összes következményeit magára való érvényességgel végig tudja képzelni? És van-e olyan elképzelhetetlenség, a melynek lehetetlenségét végtelenség éreznék? A soha szót ritkán mondjuk oly csekély mélységű meggyőződéssel, mint a mikor ehhez a mondathoz fűzzük, hogy: *nem tudhatjuk!* Az emberi képesség határtalanságának és mindenhatóságának érzése ép oly elem, mint a saját életünk elmulhatatlanságát.

Már most: alkalmas volt-e hát valóban az emberi fejlődés arra, hogy a hiteltelenben való hitet, az elképzelhetlent lehetőnek ítélő hajlandóságot kipusztítsa vagy csak meg is gyöngítse? Megcsökkentünk-e abban a hiszemünkben, hogy valaki olyat tudhat, a mit más nem tud vagy előtte még senki más nem tudott? Nem teremtek és nem teremnek-e körülöttünk szinte állandóan csodák, a melyek csak azzal szűnnek meg csodának lenni, hogy három napnál tovább tartanak?

Nem csupán a tudomány találmányosság ható erőben és anyagban produkált új alkotásairól szólnunk. A mi témánkhoz közelebb állnak az emberi szervezet kutatásának sajtáságos és szinte megdöbbentő eredményei, a melyek idáig nem sejtett és működésükben még igen kevésbé megvilágítható, de létezésükben egyre bizonyosabbá váló érzékekről szólnak. Ható energiákról, a melyek idáig vagy a tudomány által észrevétlenül végezték az ő halk működésüket az egyéni élet világában, vagy talán meg se voltak vagy, ha megvoltak is, nem olyan feltételek között, hogy erejük és hivatásuk határozottan és világosan érvényesült volna. Kiderült, hogy a mint vannak megállapítottan visszafelődött képességeink, keletkeznek újak, illetve vannak olyanok is, a melyeket az ember életének változott viszonyai az őstől kezdtelegességéből egy nagyobb rendű funkció végzésére fejlesztettek. Vagyis: mint a híres *Loeb* egy előadásában mondta: nemcsak értelmi, hanem fizikai egyéniségünk is egy banya, a mely még korántsem tekinthető teljesen kiaknázottnak. Olyan elemek vannak benne, a melyeknek erejéről, képességeiről sejtünk sincs és a milyeneknek véletlenül észrevett megnyilatkozásai előtt tanácstalanul, meglepetten, nyugtalan, sokszor megdöbbenve állunk.

Az egyre titkokat fejtegető tudomány tehát nem csak ezekre a titkokra tanít meg bennünket, hanem arra is, hogy a még földerítetlen titkok mérhetetlen tömege lakik körülöttünk, sőt bennünk is. És ez az így adott terület természetesen nem csak a saját magának hívó kutatásnak lesz termékeny talaja, hanem a könnyebben megmozduló lútnak is oly emberi tulajdonságokban és képességekben, a melyek titkozatosak, lehet, hogy egyáltalában nincsenek meg, de lehet az is, hogy csak *egyelőre* földerítetheletlenek.

Ha van bennünk egy rejtjelmes érzék, a mely a tőlünk térben távoli dolgokat és eseményeket fejteheti meg velünk, a milyen a *telepathia*, miért ne szunnyadhatna bennünk egy olyan érzék is, a mely az idő távolságába rejtett eseményeket közli az emberrel? És miért lenne lehetetlen, hogy ez

az érzék egyes organizmusokban a fejlettség oly fokán jelentkeztek, a melyet csodának és magyarázhatatlannak érzünk? Mivel tudjuk magyarázni azt, hogy egy öt éves gyermek odan a zongorához és játszik rajta egy virtuóz ragyogó művészetével, a nélkül, hogy valaki tanította volna? Vagy mikor egy ugyancsak öt-hat esztendő gyermek fejből percek alatt elvégez olyan számtani műveleteket, a melyeknek a megfejtésén vagy megoldásán a tudós matematikus óráig eldolgozik?

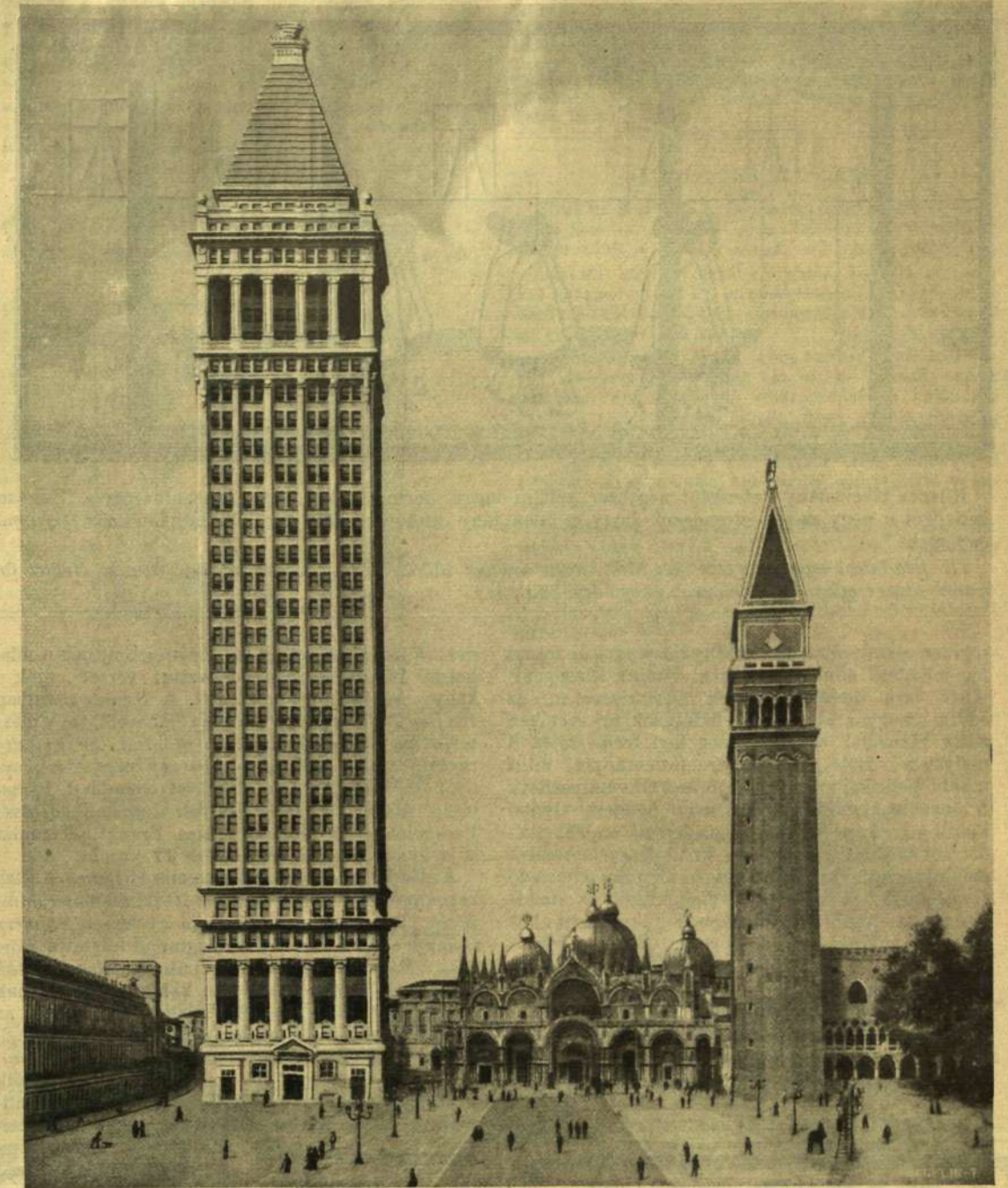
A tanulásban szerencsésen eljutottunk odáig, hogy immár magunk se tudjuk: mit tudunk, legfőképp csak azt hogy mennyit. Az ember, mint képességeinek forrása és anyaga soha gazdagabb, nehezebb, szövevényesebb és határtalanabb probléma nem volt, mint ma és bizonyos, hogy annál kimeríthetlenebbnek fog kiderülni, mennél többet kikutattak belőle.

Különb a jövendőlések iránt való fogékony-ságnak és érdeklődésnek van még egy általános, a Thebes asszony nagy renoméjának pedig egy speciális magyarázata. Az általános magyarázatot megadta Henry Lavedan, a mikor az igazságokat osztályozta. Ez osztályozás szerint vannak makacs és vannak konziliáns, engedékeny, igénytelen igazságok. Az előbbieket az erősebbek, az utóbbiak a szeretetreméltóbbak. Nem követelnek se martirokat, se áldozatokat, sőt még abba is belenyugszanak, hogy — ne higgyünk bennük, legfőképp csak addig, a meddig ez a hit kellemes. Az ilyen igazságoknak, vagy a hogyan Lavedan nevezi őket, ezeknek az *igénytelen szikláknak a komor óriások között* legtökéletesebb típusa, azt lehet mondani: a véglete — a jövendőmondás. Egyáltalában nem követelőző természet és nem tekintélytartó. Mindenkinek jogában áll, hogy mosolyogva nézzen a szemébe, sőt ki is kacaghassa. Nem oroszlan, hanem csak egy ölebecske, a melylyel eljárt az ember, a míg szórakoztatja, de ha rosszul viseli magát, kikergeti a szobából.

A Thebes asszony sikerének speciális magyarázata pedig: ennek részben az ellenkezője. Az, hogy az ő ölebecskéi oroszlan játékosan. A metódusa: a goromba doktoré és a goromba vendéglőse, a kikhez épen ezért tódulnak az emberek. A kellemes prófécia úgy hat, mint bizelgés az emberek reménykedésének. És a bizelgéssel szemben az emberek már ugyancsak bizalmatlanok, ellenben a kellemetlenséget még mindig hajlandók összetéveszteni az őszinteséggel. Thebes asszony tehát nagy, milliós sorsára szóló jóslatokat mond a tekintély — és mindig csak kellemetlenséket a hitel kedvéért. És mert kisebb a csalódás, ha egy emberre kevesebb jut belőle és jobb, ha a rossz jóslat nem teljesül, mint ha a jó prófécia nem válik be, a Thebes asszony metódusától nem lehet megtagadni, hogy nagyon ügyesen, sok logikával van megszerkesztve. Érthető, ha jól megy az üzlete. *Szigma.*

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Gróf Andrassy Gyula könyve. Rég nem kellett már történelmi munka akkora feltűnést, mint gróf Andrassy Gyula *A magyar állam fönmavadásának és alkotmányos szabadságának okai* című nagy művének most megjelent harmadik kötete. Politikusaink újabb időben teljesen szakítottak azzal a régi nemes hagyományal, melyet az előző nemzedék államférfiai alapítottak, hogy politikai elfoglaltságuk szüneteit irodalmi, tudományos munkával töltik ki s vagy a politika aktuális problémáit világítják meg magasabb szempontokból, vagy pedig a multba fordulnak s ott keresik a jelen számára való tanulságokat. Gróf Andrassy Gyula ehhez a nemes hagyományhoz csatlakozik nagyszabású műveléssel, mely történelmi visszajelentést vet azokra a tényezőkre, melyeknek az a páratlanul álló világtörténelmi tény tulajdonítható, hogy a magyarság a maga maroknyi volta, százezer pusztulás, vérszétválás, folytonos belső küzdelmek mellett, mála sokszorosan erősebb ellenséges hatalmak közepette is fenn tudta tartani nemcsak létét, hanem alkotmányos szabadságát is. A most megjelent harmadik kötet a Bocsai fölkeléstől a szatmári békekéig tartó korszakot tárgyalja. Legnagyobb részében a tárgyalásban Rákóczi Ferencnek és korának jut. A nagy fejedelméről, a kirek alakját a hazafi-érzés legendás fátollyal vette körül, nagyszabású képet rajzol, a történelmi tényeknek

EGY AMERIKAI FELHŐKARCZOLÓ ÖSSZEHASONLÍTVÁ A VELENCEI CAMPANILEVEL.

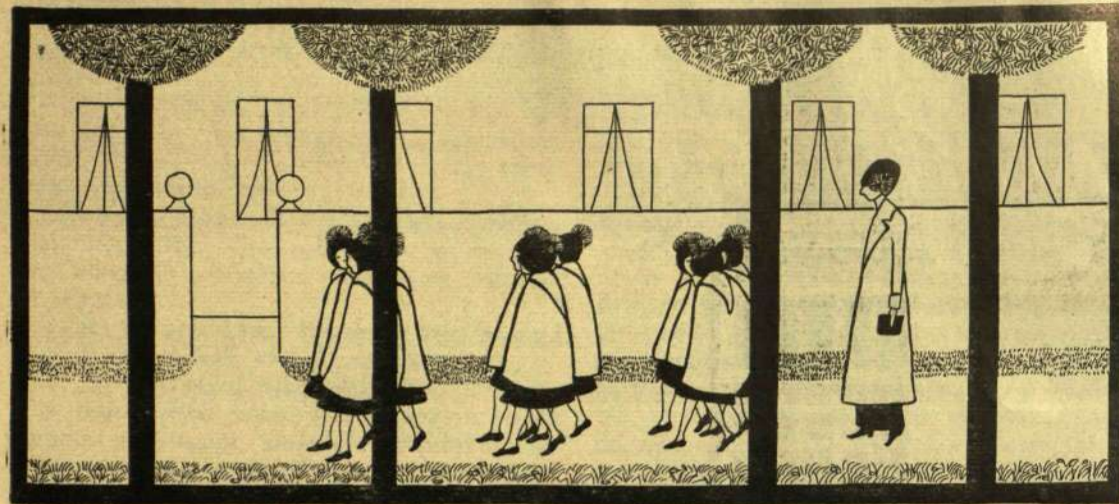
megfelelő jellemrajzzal, jelentőségének és politikájának hí és nagy szempontú feltüntetésevel. Az egész korszak a könyv céljával kijelölt szempont alatt van felfogva: mindenütt rámutat azokra a tényezőkre, a melyek nemzetünket fentartották ebben a válságos időben, a mikor minduntalan kockán forgott nemzeti létünk. Andrassy történelmi felfogásán és tárgyalása módján megletszik a nagy koncepciójú államférfi, a ki megszokta a dolgokat nagy világ-szempontok szerint nézni s a ki az eseményekben nemcsak a külső felületeket látja, hanem behatol a rejtettebb zsigókig s a maguk igazi jelentőségében tudja megragadni azokat az ezerféle elemeket, melyekből egy nemzet sorsa szövődik. A mi történetírásunk az utóbbi időben nagyon is hozzátapadt az aprólékos adatokhoz, ritka az olyan történetírónk, a ki az oklevélt és egyéb anyag esetlegességein felülemelkedve a történelem-politikai kritika osztályozó eljárásaival, magas színvonalon, a jelenre való kihatásukban és mérlegelésükben tudja az eseményeket felfogni. Ebben a nemes Andrassy könyve irányjelző mű újabb történetírásunkban s ha nálunk szokás volna tudományosan megmivelt alapon üzni a politikát, akkor a mai politikai diskusszióra is megvolna a maga hatása. Mindenesetre kultur-esemény és könyv megjelenése, a mely történelmünk egyik legizgalmasabb korszakát egészen új világításba állítja és higgadt, széleskörű tudáson és nagy gyakorlati államférfi tapasztalaton átsűrűződött felfogással, a meggyőződés nyugodt, hátr hangján szólaltatja meg a multat a jelen érdekében. Andrassy írónak is kiváló: kitűnően etalálja a nyugodt, tárgyalagos, mégis élénk és jellemző hangot, dialektikája igen gazdag és éles, stíje egyszerű, előkelő és kifejező, néha erőteljesen megragadó példáit adja a nemes pathosznak.

Gróf Zichy Géza emlékiratai. Az érdekes emlékirat ritka dolog a mi irodalmunkban; úgy látszik, nálunk azokban, a kik elég érdekes életet élnek arra, hogy érdemes legyen megírni az emlékirataikat, nincs meg az írói közlékenység, a kik meg szívesen írnának, azoknak nincsenek megírásra érdemes emlékei. Gróf Zichy Géza szerencsés kivétel: ritka érdekes, változatos, sikerben,

küzdelemben, benyomásokban gazdag életet élt és e mellett egész élete folyamán író volt, a ki megszokta benyomásait írásba foglalni. Főúrnak született, a lehetőségeknek abban a széles körében, a melyet egy mágnás élte nyújt, művész volt, a ki művészi pályáján megfordult a sikerek langyos, illatos vízeiben s ismerettségbe, nagyrészt bizalmas viszonyba jutott kora művészetének egész sereg kiválóságával. Emlékiratainak most jelent meg első kötete *Emlékeim* címmel. Ebben a kötetben családjáról és ifjúságáról, művészi pályájának kezdetéről szol. Anyai ágon a Sztaray-családból származik s ezen a révén gyermekkorra első idejét a Sztarayak felvidéki kastélyaiban töltötte. Egész sereg érdekes történetet, legendát, genealogiát tud bemutatni a Sztaray-ösökről és lakóhelyeikről. Nagyatyjáról Zichy Ferencről és atyjáról is eleven, érdekes képet rajzol s kedves, meghatározó sorokat szentel anyjának is. Családjuk egyik barátjának képe is feltűnik emlékeiben, mind egyikről tud valami érdekeset mondani, néhány friss vonással elevenen veti papírra valamennyinek alakját. Drámai módon ragad meg az a fejezet, a melyben jobb karja elvesztését írja le. Pozsonynak, a hol ifjúkora java részét töltötte, hangulatos, meleg fejezetet szentel, a visszaemlékezés humorával mondja el fiatal temperamentumának szertelenkedő felpezsdüléseit, majd művészi tanulmányairól szol a hangszereiről rajongó művész lelkes hangján. Kora nagy művészei közül több jelenik meg már e fejezetekben is: legérdekesebb Lisztől és Volkmannról szol. A gróf Pálffy Mórjáról és a saját házasságáról szóló fejezetekkel záródik az első kötet. Gróf Zichy minderről könnyed, világágban csevegő hangon szol, de előadása nem merül ki az anekdotázás felületességében, hanem mindig érezteti művészi érzését, erkölcsben, izlésben ép lelki szellemének előkelőségét. A könyv olvasmányának is igen érdekes, olyan, mint egy csakugyan élő alakokról szóló elmes, friss novella-gyűjtemény, elejétől végig kellemesen olvastatja magát.

A «Budapesti Szemle» most megjelent decemberi számának első helyén *Wlassics* Gyulának nagyszabású tanulmánya áll az 1867. XII. törvény-cikk

FEJTŐRŐ.

Kilenc iskolás lány hetenként négyszer sétálni megy, hármával három sorba elhelyezve. Hogyan kell őket a négy napon elrendezni, hogy minden lány csupán egyszer kerüljön minden más lánnyal egy sorba?

(E feladattal egy sorozatot kezdünk meg, melyet időről-időre folytatni szándékozunk. Helyet fogunk adni esetleg az érdekesebb megoldásoknak is.)

jogi természetéről. A tanulmány bizonyára új irányt fog jelenteni ennek a politikai vitáink középpontjában lévő törvény-cikknek értelmezésében, az eddigi magyar és osztrák felfogásokkal szemben ritka elméleti állapítja meg jogi természetét, a melyet a sokféle nem annyira tudományos, mint inkább politikai magyarázat jórészt elhomályosított. A továbbiakban Angyal Dávid befejezi Gyulai Palról a Kisfaludy-Társaságban tartott emlékbeszédét; a mostani rész Gyulai kritikai tevékenységét méltatja részletesen, minden szempontra kiterjedő gondossággal és szeretettel. Nagy Elek az általános választójogról Olaszországban a parlament előtt levő törvényjavaslatot ismerteti. König György Flaubert-ről, a nagy francia regényíróról ad érdekes esszét, összes műveinek kiadása alkalmából; beható tárgyszerűséggel, az író alakjának minden fontos szempontból való megvilágításával. Körülbelül ez az első ilyen összefoglaló tanulmány irrodiumunkban a Bovaryné szerzőjéről, kinek alakját sikerrel vonja bele a magyar irodalmi gondolkodás körébe. Maupassant elbeszélése, Lévy József-

nek, Kozma Andornak és Ábrányi Emilnek a miskolci Lévy-ünnepen felolvasott versei adják a könyv szépirodalmi tartalmát. A Szemle rovatban Beöthy Zoltán referál a Lévy-ünnepéről, egy névtelen író pedig képiállítástokat bíráل. Az Ertesítő rovat Kozma Andor versével s egy magyar regény-nyel foglalkozik. A Budapesti Szemle-t Berzeviczy Albert és Beöthy Zoltán közreműködésével Vainovich Géza szerkeszti és a Franklin-Társulat adja ki; előfizetési ára félre 12 korona. A 'Jó Pajtás', Sebők Zsigmond és Benedek Elek képes gyermeklapja december 10-iki számába Lampérth Géza és Csánki Marika írt verset, Semere György elbeszélést, Sebők Zsigmond folytatja Dömötör Domotör sport-kalandjait. A Híres csaták rovatában befejeződik Attila katalaumi csatájának leírása, Elek napnap egy kis mesét mond el az ezer aranyról, Márton Ferencz kedves rajzot ad, Zsiga bácsi új könyveket ismertet, Benedek Elek folytatja regényét. A Kis Krónika rovat aktualitásai, a rejtvények, szerkesztői üzenetek teszik tel-

jesse e szám tartalmát. A 'Jó Pajtás'-t a Franklin-Társulat adja ki, előfizetési ára negyedévre 2 korona 50 fillér, félre 5 korona, egész évre 10 korona, egyes szám ára 20 fillér. Mutatványszámot kívánásra ingyen küld a kiadóhivatal. IV. ker., Egyetem-utca 4.)

Új könyvek. A magyar állam főmaradásának és alkotmányos szabadságának okai. Irta Andrassy Gyula. Harmadik kötet. Budapest, Franklin-Társulat; ára 10 korona. Emlékeim. Irta gróf Zichy Géza. Budapest, Franklin-Társulat; ára 6 korona.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: HETESSY LAJOS volt 48-as nemzetőr főhadnagy, földbírtokos, 91 éves korában Podmércon. — LAUBE ANTAL 48-as tüzérhadnagy, nyug. császári és királyi gőzhajózási áll. főnök, 95 éves korában Királyfán. — SEREGI ZOLTÁN dr., székesfővárosi főjegyző, 44 éves korában Budapest. — KNORR ALajos nyug. királyi ítélőtáblai bíró, a harmadik osztályú vaskorona-rend lovagja, 84 éves korában Budapest. — Dálnoki Nagy László királyi bírósági jegyző, 34 éves korában Egerben. — Felsőpataki és balatoncsehi Bosnyák Imre földbírtokos, Arad megye törvényhatósági bizottságának tagja, 75 éves korában Aradon. — TALLIÁN EMIL tőrkkanizsai fő szolgabíró, Tallian Béla volt földművelési miniszter öccse Szegeden. — BUNCSIRS FERENCZ királyi tanácsos, a postatakarékpénztár pénztárának főnöke, az arany koronás érdemkereszt tulajdonosa Budapest. — WEINMANN FÜLÖP dr., udvari tanácsos, kir. közjegyző Budapest. — ALTMAN LIZDOR dr., nyug. magyar királyi honvédtörzsszolg., a koronás arany érdemkereszt tulajdonosa, 59 éves korában Máramaroszigeten. — HAUSER György rézműgyáros, a koronás arany érdemkereszt és a magyarországi tüztoltósövetség harmincz éves kitüntetésének tulajdonosa, stb. 70 éves korában Győrött. — CAPDEBO SÁNDOR baracsházi földbírtokos, megyebizottsági tag, 72 éves korában Temesvárott. — HUDY ISTVÁN keesméti volt földbírtokos Budapest. — Nemes Vincze Károly földbírtokos, 76 éves korában Pusztaszántón. — SZURRÉLY ANISZTR dr., ügyvéd, 42 éves korában Budapest. — BÁN MIHA nyug. lelkes és állami tanítóképző intézeti rendes tanár, 76 éves korában Nagylajosfalván. — HEGEDŰS JÁNOS boodrai esperes plébános, 58 éves korában. — DÉRY LIZDOR, a budapesti malomigaz-

gatók nesztora, a Fővárosi Malomgyesületnek évok óta elnöke, a Lujza-gőzmalom részvényirtaság vezérigazgatója Budapest. — KÖVCS GYÖRGY magyar államvasúti főellenőr, 56 éves korában Budapest. — ÁVAY LÁSZLÓ nyug. postafelügyelő, 60 éves korában Debreczenben. — NÁDPAATI LÁSZLÓ, a munkácsi görög-katholikus püspökség jószágfelügyelője, heivennégy éves korában Miskolcon. — BOROSS ARVUR gépészmérnök a Herzsánatóriumban.

Zombori Missics JÁNOSNÉ, szül. evődi Eyvo Katalin, 76 éves korában Temesvárott. — KUPAI KUPKAY PÁLKNÉ, szül. Schmath Erzsébet, 84 éves korában Nagyszentmiklóson. — ÖZV. LÉVAY JÓZSEFNÉ, szül. Kállay Katalin, 79 éves korában Czeglédén. — HÁNRICH JÓZSEFNÉ, szül. Eisenbauer Borbála, 79 éves korában Budapest. — ÖZV. ALTMANN HENRIKHNÉ, szül. tiszászentimrei Mátyus Róza, 72 éves korában Budapest. — SZICHTA IRMA, 44 éves korában Budapest. — ÖZV. KISS KÁROLYNÉ, szül. Csécsey Nagy Mária, 70 éves korában Budapest. — ÖZV. HABAL JÁNOSNÉ, szül. Fond Mária, 64 éves korában Budapest. — ÖZV. MARTIN FERENCZHNÉ, szül. Schneiderbauer Julia, 66 éves korában Szekszárdon.

EGYVELEG.

* Világkiállítás Sanfranciskóban. A nagy földrengés után újjáéledt és megújodott Sanfranciskó világiállítását tervez 1915-re, egyidejűleg a Panama-csatorna megnyitásával. Panama-kiállítás lesz a neve s Taft elnök már le is tette a kiállítás első alapkövét, szászötvenzer ember lelkesedése közben.

Kosztüm különlegességek óriási választékban és feltűnően olcsó árakon kaphatók a hölgykörökben előnyösen ismert Reich Henrik czégnél Budapest, Egyetem-utca 9.

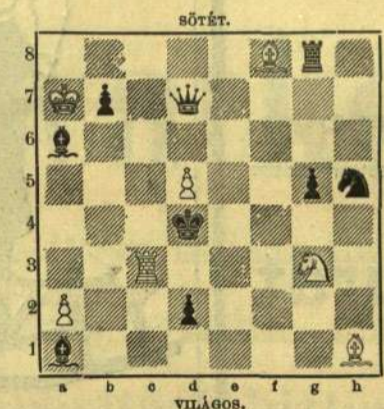
Gyermekeink karácsonyi öröme. A legelméletesebb és valamennyi pedagógus által nevelt hatástanak elismert játéka kétségkívül a Richter-féle képzőszekrény, mely minden gyermek kedvenc kívánsága. A legnagyobb tökéletességgel készített figurákkal csodás dolgok építhetők, melyek teljesen lekötik a gyermek figyelmét, észjárását fejlesztik és a mellett páratlanul mulattatók. A Richter-féle képzőszekrény minden játékkérdésben kapható. Nagyban lerakot Budapestben Goldschmidt F. és Társainál Károly-körút 7. Gazdag képes árjegyzéket ingyen küld az egyedüli készítő Richter F. Ad. és Társai czég, kir. udv. és kamarai szállító, Wien, XIII. Eitelberggasse 15.

Minden cipőbe alkalmazható a szab. Lanfer lundalfűző, a fájdsálat járás közben megszünteti. Ismeretét kívánásra ingyen küld az egyedüli készítő: Székely és Társa ortopéd. cipőkészítő, Budapest, IV. Múzeum-körút 9.

Zenekedvelők öröme. Érdekes nyitást hozott meg az Országos hangjelzőkösönz intézet, mikor havt 3 koronáért kölcsön adja a legújabb zeneműveket egy helyben, mint például. Ha érdekl, kérje a 'B' prospektus azonnali megküldéséért. Országos hangjelzőkösönz intézet, Budapest, VI., Andrassy-nt 47.

SAKKJÁTÉK.

2774. számú feladvány Osipkés Árpádtól, Csikszerecda.

Világos indul és a harmadik lépésre mattot ad.

A 2770. számú feladvány megfjtésére Dobrusky J.-től.

- Világos. Sötét. Világos. a. Sötét. 1. d2-d3 ... Hb1-d2 1. ... e5-e4 2. Fa1-a3 (a, c, e) 2. Fa1-d4 + Kb6-c7 (b) 3. Fa1-c3 Hd2-b3 3. Vd5-e6 stb. 3. Vd7-b7 + stb. b. 1. ... c. Kb6-c7 2. Vd5-c6 stb. 2. Fa1xe5 + Kc7-b6 (d) 3. Vd5-e4 stb. d. 1. ... e. Kb6-a6 2. ... Kc7-c8 2. Fa1xe5 stb. 3. Vd5-d6 stb.

Helyesen fejtették meg: Merényi Lajos. — Geist József és Stark Vilmos. — A 'Budapesti Sakk-kör'. — A 'Budapesti III. ker. Sakk-kör'. — Ludányi Antal. — Wyszogrod Pál. — Beer Mór. — Gottlieb István (Budapest). — Németh Péter (Ónogy). — Kintig Bébert (Fakert). — Müller Nándor (Sombathely). — Hoffbauer Antal (Lipót).

dr). — Szabó János (Bakony-Szentlászló). — A 'Győri Sakk-kör'. — Székely Jenő. — Mészey József (Győr). — A 'Zborói Társaság'. — A 'Károlyi Katolikus Kör'. — Vöröcs Miklós (Zircs). — Ifj. Hubay Bertalan (Bócsa-ujlak). — A 'Dunaszőlősi Egyenlősi kör' (Dunaszőlő). — Baross Mihály (Biharudvari). — Csolnoki István (Hajdúhadháza). — A 'Létfennégyi Gárdnagyi Kaszárda' (Létfennégy). — László János és Szevács János (Álberti-Iszta). — A 'Csengeri Kaszárda' (Csenger). — Király Mihály (Zenta). — Kunss Rezső (Temesvárd). — Budai Sakkos Társaság (Budapest). — Patkó Imre (Talpa).

Szerkesztői üzenetek.

Sirokko. Marasztaló. Csupa banalitás, egyetlen hang sincs bennük, a mely arra vallana, hogy valóban megmozdult a szíve is annak, a ki a verseket írta. Őszutói képek. Merő öröklődés, mintha érzés-kalk akarna valami új, eredeti formákat vagy mondani valótak önmagából kicsikarh s aztán csak épen az öröklődése érzik meg.

A domban. Megvalljuk, nem tartjuk épen túlságosan 'szerecsés' dolognak az u. n. szabad versek újabbban való szerzőfői elharapozását s különösen ebben a versben nem látjuk, hogy csakis ebben a formában lett volna megírható.

A léghajós. Mese a kis lányról. Nem lehet a mai világban ilyen csekély készülettel elfogadható verseket írni.

Az emlékek. A hamu. Mintha valami gyermek eszkáblta volna össze a maga kezdetleges módján, úgy hatnak ezek a versek a maguk dadogásával.

Kongnak a harangok. Az élet egy nagy oceán. A zagyvaság még nem mélység és a formátlanlanság nem forma.

KÉPTALÁNY.

A 46-ik számban megjelent képtalány megfejtése: Mandulafa.

Felolós szerkesztő: Hoitsy Pál. Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Vármegye-u. 11. Kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Svájczsi selyem vámmentesen házhoz szállítva! Kérjen fekete, fehér vagy színes újdonságokból mintákat: áncsesse, voile, satin souple, tafetas, crêpe de chine, coltanne, cotile, mousseline 120 cm. széles, méterenként 1-20 K-tól kezdve. Ruháknak, blúzoknak stb.-nek való bárony és peluche, ugyancsak hímzett blúzok, valamint halast-pomut-vászor- és selymruhákat Mi exakt garantáltan erős selymzövegűeknek számítanak el vámm- és portómentesen közvetlen magánvevőknek. SCHWEIZER & Co., LUZERN U 24 (Svájc.) Selyemkivitel. Királyi udvari szállító.

Oly hölgy vesszőparipa-lilomtejszappant használja. — Egyedüli gyártó: Bergmann & Co. Tetschen a E. Darabja 80 fillért minden gyógyszerárban, drogériában és illatszerkereskedésben stb. kapható.

Lohr Mária (Kronfus) Gyár és közlet: A főváros első és legrégibb csipkésítő, vegytisztító és kelmfestő gyári intézete. VIII., Baross-u. 85. Fiókai: II., Fő-utca 27. IV., Eski-ut 8. IV., Kecskeméti-utca 14. V., Harminczad-u. 4. VI., Terep-körút 39. VI., Andrassy-nt 16. VIII., József-körút 2.

Ékszer. Ezüst. Óra. Legdívatosabb karperec órával. 14 karátos arany 110 K 16 " borsájjal 18 " 18 " tászkák, gaborettek, gyömsülvesítvények, csoportos tájak, jardiinerek 15 F. 14 " Szabad megtekintés vételkényszer nélkül. Szabott gyári árak. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve. Vidékre választékot készpénz küldök.

ELPUSZTIT-HATATLAN GUMMISAROK AZ O'SULLIVAN'S SAFETY CUSHION HEEL O'SULLIVAN Szüksége van fegyverre? Vadászat, sport, kert v. rédelmi csé-lobat? Képe szommal a 80. sz. árjegyzékét a világhírű, szigorúan szolid ANTONITSCH A. fegyvergyártól, Ferlach (Kärnten). Inyen! Wernli gyárlapján fegyver vadászati eszközök kor 700. Ugyanaz karabim-formára olívágya és belőre kor. 12"-. Ugyanaz serb-lővére, 28 kaliberről kor. 1350. Hozzávaló kitényes lapokbólban.

Richter Anker-kőépítőszekrényei ma épen úgy mint 30 év előtt a gyermekek legkedveltebb játéka. A legszebb karácsonyi ajándék!! Minden játékkereskedésben kapható! Nagyban lerakot Budapest: Goldschmidt J. & Tsa cégénél, VII., Károly-körút 7. Richter F. Ad. és Társai, kir. udv. és kamarai szállító, Wien, XIII., Eitelberggasse 14

SALVATOR kiváló bór- és lithiumos gyógyforrás vese- és hólyagbajknál, köszvényél, cukorbetegségnél, vörhenyesnél, emésztési és lélegzési szervek hurutjainál kitűnő hatása. — Természetes vasmentes savanyúvíz. Kapható ásványvízkereskedésekben és gyógyszertárakban. SCHULTES ÁGOST Szinye-Lipóci Salvatorforrás-vállalat, Budapest, V., Rudólf-rakpart 8.

TORLEY-PEZSGÓ Egyedüli teljesen pormentes, ruganyos és hygienikus padlózat, tökéletesen zajtalan, pormentes és melegét tartó, szövetszerű hatással. Lézéses sima színekben és Inlaid keresztül Legkötűnőbb tartós-dolgozott modern LINOLEUM fág és egyszerű ke-mintázatokkal. :: Készítésükkel. :: Elvállaljuk az egész munkát. Szakszerű fektetés munkát biztosítunk. :: Költségvetés díjtalan.

SZŐLŐ-OLTVÁNYOK szőlőcsemék és Glüchtacha (40 karátos) nek alkalmas csemék borszerzőre legmög-gelben ajánljuk a legjobb hírnévnek örvendő Szücs Sándor Fia szőlőcsemék Biharudszegben. Ha a saját érdekét tartja szem előtt, úgy ne legyen addig oltványt vagy vesszőt, míg a földön még képen nagy árjegyzékét nem küldte ingyen a birtokos érdekel hasznos tartalmánál fogva. Olcsó ár és pontos kiszágitás. Szívócsés oltványtól kezdve. A tisztelt érdeklők a képep megküldésére szívesen látunk.

Elsinger M. J. és Fiai Bpest. V., Báthory-u. 6. Telefon 139-32. szám.

Divatós ridikülők Kaphatók Csángónál a készítőnél Budapest, IV., Múzeum-körút 5. A cím fontos! TELEFON

Legjobb és legolcsóbb alkalmi ajándékok. Kristályüvegokban: Ivó- és asztali-készletek, virágvázák, különféle dísz tárgyak, Porcelán-ábrák: étkész- és kávé-, tevé-, moka és moszó-készletek. Modern függőlámpák. — Zlatnói üveggyári raktár.

Dvoratsek Gusztáv Budapest, IV. ker., Ferencz-tere 3. (Klály-bazár.)

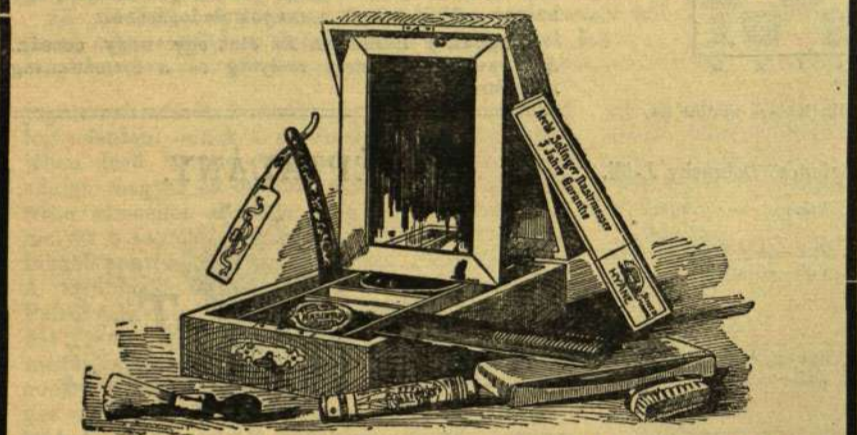
SZŐRME OCCASIO= ELKÁN és GERŐ SZÜCSÖKNÉL BUDAPEST, VI. PETŐFI-UTCA 5. SZ. Fog-Krém és szájvíz

ZONGORÁZIK ÖN?

Országos Hangjegy Kölcsonzó Intézet, Budapest, VI. ker., Andrassy-ut 47. szám.

3 korona havi előfizetés mellett a legjobb és leg-ujabb zeneműveket kölcsönöz vidékre is az „B” prospektust kéri.

A SOLINGENI ACZÉLÁRUGYÁR „HYÄNE“

főlerakata Ausztria-Magyarország részére **MEIXNER N. Kolozsvár** széküldi az alant ábrázolt **uri toalett garniturát** mely áll a következő 11 tárgyból: egy finoman fényezett és horganyozott 20 cm hosszú, 15 cm széles, 5 1/2 cm magas, zár és kulccsal elzárható faszekrény egy felállítható tükör, egy finoman élesített valódi „Hyäne” borotva solingeni ezüstacézból, hozzávaló tartóval, 5 évi jótállással, egy fenszűj, egy borotváló csésze, egy borotváló ecset, egy bajuszkefe, hátlapján tükörrel, egy darab borotválószappan elsőrendű minőség, pléhdobozban, egy fésű kemény gummiból és egy doboz bajuszpedrő.

Mind a 11 darab összesen 5 korona. Gazdag tartalma árjegyzékem az aczélidiszműáru, ékszer-, háztartási és konyhafelszerelési szakmából kívánatra ingyen és bérmentve. Megrendelések czimzendők:

MEIXNER N. Kolozsvár.

Weszely István

Budapesti, IV. ker., Váci-utca 9. szám.

Téli és nyári sportcikkek

nagy választékban. A „Rohonczy Columbus” koresolyák és „Achilles bokaszijjak” főraktára. „Les Alexander”, Mars, Herkules, stb. koresolyák. Kerekcs koresolyák. Jég hockey, Sportszánkók, Davosi Ródi, Flexible Fleyer, Bobsleigh, Tobogó, Skeleton, Hó-éjég-sportsapkák, kesztyűk. Swaeterok, hőcipők, Halina eszmiák legjobb minőségben. Lawn-Tennis, Golf, Croquet, Football stb. Testező szoba-tornaszerek. Árjegyzék bérmentve küldetik.

Riessner Kályhák

Phönix-folytonégők
Egészségi szempontból legkiválóbb rendszer. Eredeti biztonsági szabályzóval. Gázkiáramlás és robbanások kizárva.

Pluto az új rendszer,
A fűtési szakma terén éveken át tartott tanulmányozások kitünős eredménye.

Fortuna

Ringelsen Testvérek, Budapest, Hold-utca 21.

JORGÓ JÁNOS

Óras és kir. törvényszéki hites bevis. Óra-, ékszer-, arany- és ezüstáru-kivitel minden országba, **BÉCS, III, RENNWEG 75.** Kérje ingyen és bérmentve nagy árjegyzékem pontosági órákról gyári áron. Schaffhausen, Ictact, Zenith, Omega, Billodes, Audemars, Longines, Grazi-osa, stb. valódi antimagn. anker-órák. 15 éves 9 koronától feljebb. Műhelyek új órára és javításokra. Bármely kivitelű zsebórába 80 fillért új rugót tesztek.

Margit-crème

a főrangú hölgyek kedvenc szépségítő szere, az egész világon el van terjedve. Párhuzal hatása szerencsés összeállításában rejlik, a bőr azonnal felveszi és kiváló hatása már pár óra lefolyása alatt észlelhető. Mivel a Margit-crème utánozók és hamisítják, tessék eredeti névjegyével lezárt dobozt elfogadni, mert csak ilyen készítményért vállal a készítő mindennemű felelősséget. A Margit-crème ártalmatlan, zsírtalan, vegyíztárta készítmény, a mely a kátfődön általános feltűnést keltett. Ár: 1 K. Margit-szappan 7c fill. Margit-poudre 1 kor. 80 fillér.

Az útlel- uti bőröndök, és külön- dőse miatt **finom bőröndök** :: legmértékesebb áron árusítottnak ki. Kizárólag elsőrangú áruk. **PAPEK JÓZSEF** cs. és kir. udv. szállító, dörbőd és bőrönd készítő. Budapest, VIII. Rákóczi-út 15. Telefon 63-39.

ÓRÁK, ÉKSZEREK

ezüstművek, china-ezüst tárgyak kizárólag legfinomabb minőségben gyári áron beszerezhetők. Legújabb angol rendszerű részletfizetési módzatok mellett is. **REICH MÓR és FIA** ékszerkészítők és órásk. **SZEGED S.** Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Homok, kavics,

bányahulladékok stb. legelőnyösebben lesz értékesítve, ha cementtel keverjük és falazótegy- vákat, úrtömböket, tetőszerkezetek, járdalapokat, csöveket stb. készí- tünk belőle: **Dr. GASPARY** féle gépeken és formákon.

Dr. GASPARY & Co. gépgyára, MARKRANSTÄDT 228. sz. bro- súra ingyen. Munkora. Kérjük gyáru- kat meglátogatni

hajfestőszer

A **Czerny-féle Tanningene** éretkig eltar, soha nem fog. Ár 5 korona. Levelem: Wien, XVIII., Karl Ludwigstr. 4. Baktár I., Maximilianstrasse 9.

Szépsége

szoklat tovább tart, ha állandóan **Czerny-féle Keleti Búzátort** használ. Az ár 2 kor. A hozzávaló Balsamszappan 60 fillér.

A Czerny-féle Osan

a legjobb a fogaknak és a szájaknak. Osan-szájvíz 1 korona 80 fillér, Osan-fogpor 90 fillér. — Fapható gyógyszerárakban, drogériákban és illatszertárakban.

A Budai Szt.-Lukácsfürdő „Nagyszállójában” és „Thermal”-szálló- dájában szoba teljes ellátással naponként 10 koronától feljebb. Minden szoba kilátás- sal a Dunára. Kénes iszapfürdők és iszap- borogatások. — Fürdőismertetőt díjmen- teesen küld **Szt. Lukácsfürdő** részv. társ.

Hatóságilag engedélyezett végeladás

Nem selejtezett árúk!

Házlebontás miatt, mely alkalomból a raktáron levő,

női divatkelmék

valamint bársony, selyem, delain, flanel, tennis, barket, perkál, batiszt, mosógrenadin, zefir- és kendőfélék, **hogy gyors kiárusítást biztosítsunk, feltűnő olcsó árakban, sőt egyesek gyári áron alul is**

Alapított 1865.

adatok el. Alapított 1865.

Bodó Gusztáv Utódai Mihalkovics és Szemere, IV., Váci-utca 21. sz.

Eredeti angyalvédjegyű **Grammofonok** és eredeti **Grammofon-lemezek** óriási vá- lasztékban. Készpénzfizetés ellenében gyári áron és mintegy 15% árfelemeléssel **csekély havi részletfizetésre** Legújabb kimerítő grammofon és lemez- jegyzék kívánatra ingyen és bérmentve. **Elek és Társa r.-t.** Budapest, IV., Károly-körút 10. sz.

Angol bőrbutoripar Bőrbutor szakmühelyek **KENDI ANTAL** Budapest, IV. ker. Semmelves-u. 7. sz.

Angol bőrbutor, Ebédő- székek, irodai karos- székek ezakezerü gyár- tása. Külön osztály használt bőrbutor modernizálására, felfrissi- tésére és festésére. Székátalakítások.

A rheuma uj gyógymódja.

Orvosi hőlég-készü- lők vállalat. **Rheuma, köszvény,** izomgyulladás, ideg- zsákák, idült esontántalmak, ízületi gyulladások és rekonbete- ségek eseteiben páratlan ha- tású a hőlég-kezelés. Kap- hatók egész testre és kü- lön minden testrésze. A test egésze és minden kel- lemtelen része alkettül-sével eddig el nem ért hőök. Minden készülék pontosan működik. Elküldés előtt orvosi felulvizgálat és orvosi használati utasítás. **Hatóságos. Tartós. Olcsó.** **Dr. Hofbauer Barna** orvos, rendel. Bpest, Gyár-u. 24. telefon 105-97. Kérjen prospektust.

MAGYARHON ELSŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVŐ ÓRAÜZLETE. Alapított 1847. **Prusweller Janos** Szegeden. Ca. és kir. kizárólagosan szab. chronometer- és műóras, főtárlatja a remontoir ingesóráknak stb. stb. **ÓRÁK, ÉKSZEREK 10-évi jótállással RÉSZLETFIZETÉSRE** Képes árjegyzék bérmentve. Javítások pontosan eszközöltetnek.

TÁTRALOMNICZ

Télisport szezon december 15-től márczius 15-ig. A legszebb bob- és rodlipálya új felvonóval. — Posta. — Táviráda. Telefon. — Vasutállomás. Összeköttetés mindenfelé. — Prospektus.

Gyönyörű karácsonyi és újévi ajándékok
egyszerűtől a legdrágábbig kaphatók

O cs. és kir. Fensége József főherceg kam. szállítója

Lőw Sándor
ékszerész és órásnál

Telefon 62-68.

Budapest, VIII., József-körút 81/A.

Vidéki megrendelések pontosan és lelkiszeretettel lesznek fogadotva. Árjegyzék kivanatra ingyen és bérmentve.

Keleti-féle cs. és kir. szab.

Sérvkötő pneumatikus gummipielőttával, a legkényelmesebb a maga nemében

haskötő lámpát és erősítő elengedhetetlenül szükséges

gumi göröcszárnyak,

műlábak műberek, műfüzők,

testgyógyító járó és támogató, egy- és kétféle, valamint a

betegápolás a technika legmodernebb elvét szerinti legújabb gyártási áradatokat készítették.

KELETI J. cs. és kir. szab. sérvkötők és testgyógyító gépek gyárában Budapest, IV., Koronahérczeg-u. 17. Legújabb képes árjegyzék ingyen és bérmentve. Alapítástott 1878. Telefon 13-76.

Az önműködő

Frommer-pisztoly

a szakértők zsebpisztolya!

Kilenczlövetű.
7-65 mm. kaliberű.

A FROMMER PISZTOLY

a legmagasabb körök hordják és az a m. kir. határrendőrség, az államrendőrség, az erdészet, a posta- és távíradszolgalat, valamint számos városi rendőrség rendszeresített szolgálati fegyvere.

Az egyedüli pisztoly a világpiacon, a melynek csöve lővés közben épp olyan erős és megbízhatóan van elzárva, mint a legújabb katonapuskáké, tehát a lővőnek

a legnagyobb biztonságot

és a legkíméletesebb lövést eredményt nyújtja és a mellett kényelmesen zsebben hordható. Negyszeres biztosítója van legkényelmesebb kivitelben. Félkényelmesen felhúzható és bármikor leereszthető kakasa.

Minden részében teljesen kicserélhető gépmunkával készíti a

FEGYVER-ÉS GÉPGYÁR R.T.
BUDAPESTEN.

Kapható a bel- és külföld minden jobb fegyverkereskedésében. Különféle nyelvű leírás díjmentesen rendelkezésre áll.

EZEN KÖNYV INGYEN KAPHATÓ.

Nem kívánok azon káros és titokzatos hatalom birtokába jutni, mely a teremtést és a nőt egyaránt megigézi és elbájos, gondolataikat befolyásolja, kívánságait ellenőri és őnt a helyzet urává teszi?

Az élet telve van kecsesítő eshetőségekkel azok számára, akik a magnetikus befolyás mestereivé válnak, azok részére, akik magnetikus erejüket kifejlesztik.

Saját otthonjában megtanulhatja a módját annak, hogy miképpen gyógyíthat betegségeit és rít megoszokást minden gyógyszer mellőzésevel, miképp nyerheti meg mások szeretetét és barátságát, hogyan szaporíthatja jövedelmét, csillapíthatja éhsésvágyát, fizetheti el gondjait, élethibéit emlékező tehetségét, miképp szabadulhat meg családi zavartól és hogyan képes olthatatlan ártalmat okozni, melynek segítségével elmozdíthat mindenféle akadályt sikerhez vezető pályáján.

Műjében lesz másokat villámszerű gyorsasággal hipnotizálni és képes lesz a nap bármely szakában elaludni vagy másokat, elaltatni, fájdalmat és szenvedést elűzni. Díj- és bérmentes könyvünk alaposan megmagyarázza, hogy miképpen tehet szert ezen titokzatos hatalomra és miképpen használhatja azt saját előnyére. Papok, orvosok, ügyvédek, közalkalmazottak és az életközé tartozóknak is csak dícsérelhető nyilatkozatok felelnek. Mindenki számára hasznos és nem kerül semmibe. Intézetünket hirdetőnk, küldjék a művet bárkinek díj- és bérmentesen.

Mintán a mű magyar, francia, német, angol és spanyol nyelven van közzételve, bármelyik e nyelvek közül kapható.

Tessék tíz-fülléres levelezőlapját vagy huszonötfilléres levelet azonnal ezimezni:

NEW YORK INSTITUTE OF SCIENCE,
Dept. 114. V. Rochester, N.Y., U.S.A.

CALDERONI és TSA

Budapest, V., Gizella-tér 1. sz. (Haas-palota)

Színházi látcsövek, nőnyeles látcsövek, diszes kivitelben. Szemüvegek és orrcsüptetők a legfinomabb üvegekkel. Tábori és vadászlátcsövek, csillagászati távcsövek. Prizmás látcsövek, Zeiss, Busch stb. gyártmány. Aneroid és regisztráló légsúlymérők megbízható szerkezettel. Időjelző készülék. Ablak-, szoba- és fürdőhőmérők. Fényképezési készülékek. Árjegyzék ingyen és bérmentve.

ALAPITVA 1865.

HECKENAST
=GUSZTÁV=
ZONGORATERMEI

Bpest, csakis Gizella-tér 2.
Telefon.

IBACH-ZONGORÁK
egyedüli képviselője.

IBACH-zongorát játszanak és ajánlanak: Backhaus, Dohnányi, Pugnol, Alice Ripper, Sauer, Stelaniay stb.

Technikum Mittweida

igazgató: A. Koltai, tanár. (Száraz királyi.)

Magasabb technikai tanítást az electro-és gépészeti mérnökök részére. Gazdagon felszerelt electrotechn. és gépgyártó laboratóriumok. Tanulmányi máhályok.

3610 hallgató a 36-ik iskolaévben.

Program stb. állítlanul a titkárság által.

Kocsiárucsarnok

Budapest, IX., Köztelek-utca 4.

A monarchia legnagyobb kocsiárucsarnok. Árjegyzék ingyen.

Aki olcsón akar

LEN és GYAPJU-
SZÖVETET vásárolni, az forduljon

Josef Norbert Keyzlar céghez,
Roth-Kosteletz (Csehország.)

Gyárt: lenvásznat, sifont, zebrt, inleket, törülközőt, zsebkendőket, asztalkendőket, pohártörőket stb. nagyon szép kivitelben és tartós minőségben.

Minta ingyen és bérmentve.

ROZSNYAY PEPSIN BORA.

Kellemes ízű, kiváló jó hatásu szer

étvágytalanság, rendetlen emésztés és gyomorgyengeség ellen.

Étkezés közben véve, megóvja a **gyomortherheléstől**. Egy üveg ára **3 kor. 20 fill.**

Kapható: minden **gyógytárban** valamint

Rozsnyay Mátyás
ARAD, Szabadság-tér.

51. SZ. 1911. (58. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. BUDAPEST, DECEMBER 17.

Szerkesztőségi iroda: IV. Várnegye-utca 11. Fgyes szám Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. Árja 40 fillér.

KÉPKIÁLLÍTÁSOK.

A NEMZETI SZALON kétszázadik jubiláris kiállításán meglátszik már némileg a sajtó egyhangú támadásainak hatása, a jury valamivel szigorúbb volt a szokottnál. Ennek dacára még mindig jobb lett volna, ha a kiállított négyszáz műtárgy helyett csak a felét fogadják el, mert nemcsak a színvonal emelkedett volna ezáltal, hanem a rendezés is jobban sikerült volna a mostani egymásraaggatásnál.

Ennek a kiállításnak keretében mutatja be Góth Móríc egy teljes esztendő szorgalmas munkájának eredményét. Egy-két régebbi képét is kiállította, nyilván, hogy könnyebbé tegye munkásságának megítélését. Tovább haladt a megkezdett úton, erősen és nagyot fejlődött a maga kifejezési módjában. Impresszionizmus még könnyedebb, még tisztultabb, még kevesebb eszközökkel dolgozó lett és színerzéke is erősen fejlődött. Moglehetősen hűlenné vált régebbi modorának inkább sötétes, mint világos színeiből, mert igen világos, halványan fénylő színekkel festi mostani leg-sikerültebb képeit. Különösen a halványárga és kékes színek skáláján ér el meglepő hatásokat. Az impresszionizmus pillanatnyi meglátásainak sokfélesége érdeklő elsősorban, de nem egy rajzán túljut a pillanatnyi értékeken

Góth Móríc: Vászár.

A NEMZETI SZALON Téli KIÁLLÍTÁSÁRÓL.

HALTENBERGER

RUHAFESTO-, VEGYTISZÍTÓ-ÉS GOZMOSÓ-GYÁR **KASSA**

GYÁSZESÉTBEN RUHÁKAT 3 NAP ALATT LEGSZEBBEN FEST FEKETERE. ■ ALAPITVA 1810.